

L N B

L A T V I J A S
N A C I O N Ā L Ā
B I B L I O T Ē K A

APSTIPRINU
Direktore D. Baltiņa
2025. gada 30. jūnijā

Latvijas Nacionālās bibliotēkas darbības publiskais pārskats

2024. gads

Latvijas Nacionālā bibliotēka

2025

SATURA RĀDĪTĀJS

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	3
1. PAMATINFORMĀCIJA	5
1.1. IESTĀDES JURIDISKAIS STATUSS, POLITIKAS JOMAS UN FUNKCIJAS, PAR KURĀM IESTĀDE IR ATBILDĪGA.....	5
1.2. GALVENIE DARBĪBAS VIRZIENI, MĒRĶI UN UZDEVUMI	6
LNB PRIORITĀRIE VIRZIENI UN MĒRĶI:	9
1.3. GALVENIE UZDEVUMI 2024. GADĀ.....	10
2. FINANŠU RESURSI UN IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI	10
2.1. VALSTS BUDŽETA FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS.....	10
2.2. ĪSTENOTĀS BUDŽETA PROGRAMMAS UN APAKŠPROGRAMMAS	11
2.3. ES UN CITU ĀRVALSTU FONDU UN PROGRAMMU FINANSĒTIE PROJEKTI	12
2.4. SAŅEMTIE ZIEDOJUMI UN DĀVINĀJUMI, TO IZLIETOJUMS	19
2.5. DARBĪBAS VIRZIENI UN SASNIEGTIE REZULTĀTI 2024. GADĀ	19
LNB DARBĪBAS NOZĪMĪGĀKIE RĀDĪTĀJI	20
2.5.1. DARBĪBAS VIRZIENS – KRĀJUMS	21
2.5.2. DARBĪBAS VIRZIENS – PAKALPOJUMI	25
2.5.3. DARBĪBAS VIRZIENS – KULTŪRVIETA.....	29
2.5.4. Darbības virziens – SADARBĪBA	33
2.5.5. LNB DARBĪBAS STRATĒGIJAS PRIORITĀTE – CILVĒKI	39
2.5.6. LNB DARBĪBAS STRATĒGIJAS PRIORITĀTE – PROCESI.....	39
2.5.7. LNB DARBĪBAS STRATĒGIJAS PRIORITĀTE – VIDE	40
2.6. LNB ZINĀTNISKĀ DARBĪBA UN VEIKTIE PĒTĪJUMI	40
AKTUĀLI ZINĀTNES PROJEKTI.....	42
ZINĀTNISKĀS KONFERENCES 2024. GADĀ.....	42
LNB PĒTNIEKU PUBLIKĀCIJAS CITOS IZDEVUMOS UN IZSTĀDES	42
STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA ZINĀTNĒ	43
NOVĒRTĒJUMS PAR STRATĒGIJAS IEVIEŠANU	43
2.8. PAKALPOJUMI.....	46
2.9. UZLABOJUMI LNB VADĪBĀ UN ORGANIZĀCIJĀ.....	48
3. PERSONĀLS	48
4. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU	49
5. PLĀNOTIE PASĀKUMI 2025. GADĀ	51

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

Saīsinājums	Apraksts
AKKA/LAA	Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra / Latvijas Autoru apvienība
AsiaRes	Baltijas Austrumāzijas pētniecības centra bibliotēka
ANM	Atvērēšanas un noturības mehānisms
ANO	Apvienoto Nāciju organizācija
APLIS	Autortiesību pārvaldības un licencēšanas sistēma
ATS	Atsauces datu sistēma
BLC	Bērnu literatūras centrs
BiblioCon	BiblioCon ir starptautisks bibliotēku profesionāļiem veltīts kongress. Jaunais nosaukums BiblioCon aizstāj iepriekšējo – <i>Bibliothekartag</i> (Bibliotekāru dienas).
CERS	Latvijas kultūras ekosistēma kā resurss valsts izturēspējai un ilgtspējai
DEP	Digitalizācija pēc pieprasījuma bibliotēkām
DHELI	Atvērtas un FAIR principi atbilstīgas digitālo humanitāro zinātņu ekosistēmas attīstība Latvijā
DOM	Digitālo objektu pārvaldības sistēma (<i>Digital object management</i>)
ERASMUS+	ES programma izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta atbalstam Eiropā
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
Europeana	Eiropas digitālā bibliotēka
FAIR	atrodami, pieejami, savietojami un atkalizmantojami dati (<i>findable, accessible, interoperable, reusable</i>)
FLPP	Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekti
IFLA	<i>The International Federation of Library Associations and Institutions</i> (Starptautiskā bibliotēku asociāciju un institūciju federācija)
IKT	informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
INTERREG	Eiropas Strukturālo un investīciju fondu mērķis "Eiropas teritoriālā sadarbība"
ISBN	<i>International Standard Book Number</i> (starptautiskais grāmatu standartnumurs)
ISMN	<i>International Standard Music Number</i> (starptautiskais nošizdevumu standartnumurs)
ISO	Starptautiskā standartizācijas organizācija
ISSN	<i>International Standard Serial Number</i> (starptautiskais seriālizdevumu standartnumurs)
IZM	Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija
KISC	Kultūras informācijas sistēmu centrs
KM	Latvijas Republikas Kultūras ministrija
LNB	Latvijas Nacionālā bibliotēka
LTV	Latvijas Televīzija
LU	Latvijas Universitāte
LU LFMI	Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts
MARC	Machine - Readable Cataloguing (kataloga ierakstu veidošanas standarts)
NEDLIB	<i>Networked European Deposit Library</i> (Tīkveida Eiropas depoītbibliotēka) Eiropas nacionālo bibliotēku kopprojekts, kura mērķis bija izstrādāt vienotu sistēmu digitālo publikāciju ilgtermiņa saglabāšanai un pieejamībai.
NORDPLUS	Ziemeļvalstu Ministru padomes programma
NOVEL	Naratīvs, forma un balss: literatūras iesakņotība kultūrā un sabiedrībā
RDA	<i>Resource Description and Access</i> (aprakstošo metadatu standarts)
RunA	Rainis un Aspazija – saistīto datu kolekcija runa.lnb.lv

SBA	Starpbibliotēku abonements
SKDS	Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs
SSBA	Starptautiskais starpbibliotēku abonements
UDK	<i>Universal Decimal Classification</i> (bibliogrāfiskā klasifikācijas sistēma)
UNESCO	Apvienoto Nāciju Izglītības, Zinātnes un Kultūras organizācija
VKKF	Valsts Kultūrkapitāla fonds
VPP	Latvijas Zinātnes padomes valsts pētījumu programma
YALSA	Jauniešu bibliotēkas pakalpojumu asociācija

1. PAMATINFORMĀCIJA

1.1. IESTĀDES JURIDISKAIS STATUSS, POLITIKAS JOMAS UN FUNKCIJAS, PAR KURĀM IESTĀDE IR ATBILDĪGA

Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB) ir tiešās pārvaldības organizācija, kas atrodas Kultūras ministrijas (KM) pārraudzībā un darbojas saskaņā ar likumu “Par Latvijas Nacionālo bibliotēku”, 2006. gada 30. maija Ministru kabineta noteikumiem Nr.436 “Latvijas Nacionālās bibliotēkas nolikums” un citiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.

Likums “Par Latvijas Nacionālo bibliotēku” nosaka, ka LNB ir Latvijas Republikas vispārpieejama universāla zinātniskā bibliotēka, kas kalpo visas nācijas intelektuālajai attīstībai; visu Latvijas Republikas iespieddarbu glabātāja, nacionālo bibliogrāfisko resursu veidotāja un valsts bibliotēku sistēmas attīstības centrs, Latvijas Republikas nacionālās bagātības sastāvdaļa; LNB krājumi un datubāzes ir vispārpieejami valsts īpašumi. LNB pārstāv Latviju ar bibliotēku darbu saistītajās starptautiskajās organizācijās, piedalās nozares starptautisko programmu izstrādē un īstenošanā, starpvaldību un tiešajos līgumos noteiktajā kārtībā sadarbojas ar ārvalstu bibliotēkām.

LATVIJAS NACIONĀLĀS BIBLIOTĒKAS GALVENĀS FUNKCIJAS:

- Veikt pasaules kultūras mantojuma – iespieddarbu, audiovizuālo izdevumu, rokrakstu un citu dokumentu – uzkrāšanu, sistematizēšanu, katalogizēšanu, bibliografēšanu un saglabāšanu;
- Nodrošināt bibliotēkas krājumā esošās informācijas publisku pieejamību un izmantošanu un sniegt bibliotēkas pakalpojumus;
- Veidot nacionālo publikāciju krājumu, nodrošināt tā izmantošanu un pastāvīgu saglabāšanu nākamajām paaudzēm;
- Veidot Latvijas attīstībai nozīmīgu ārvalstu publikāciju krājumu un nodrošināt tā izmantošanu;
- Atbildēt par nacionālās bibliogrāfijas attīstību un organizēt un veidot Latvijas bibliotēku kopkatalogu sistēmu;
- Veicināt valsts bibliotēku attīstību, to efektīvu un lietderīgu darbību, sekmēt nozares teorētisko un lietišķo attīstību;
- Veikt zinātniskās pētniecības darbu bibliotēkzinātnē, bibliogrāfijā un grāmatzinātnē;
- Uzturēt kultūras nozares tezaura datu bāzi un nodrošina tās publisku pieejamību;
- Īstenot kultūras mantojuma digitalizācijas procesus, attīsta nacionālā kultūras mantojuma digitālos resursus, tai skaitā veido Latvijas kultūras mantojuma digitālo bibliotēku un nodrošina tā ilglaicīgu saglabāšanu;
- Nodrošināt Nacionālās enciklopēdijas grāmatas formā un elektroniskā formā internetā izveidošanu, uzturēšanu, izdošanu, publicēšanu un publiskošanu;
- Tiesības un pienākums saņemt un saglabāt visus Latvijas iespieddarbus, nekonvencionālo literatūru, elektroniskos izdevumus un tiešsaistes publikācijas;
- Uzturot un attīstot tās rīcībā esošo datu centra infrastruktūru, kā arī sadarbojoties ar citām institūcijām, var sniegt datu centra, skaitļošanas resursu nodrošināšanas, datu apstrādes, datu īstermiņa glabāšanas resursu nodrošināšanas, informācijas sistēmu izmitināšanas, kā arī datu ilgtermiņa uzglabāšanas maksas pakalpojumus valsts pārvaldes, jo īpaši zinātniski pētnieciskajām institūcijām, izglītības iestādēm un kultūras institūcijām.

2020. gada 20. novembrī LNB tika akreditēta kā valsts nozīmes bibliotēka uz nākamajiem pieciem gadiem (akreditācijas apliecības Nr.866A).

1.2. GALVENIE DARBĪBAS VIRZIENI, MĒRĶI UN UZDEVUMI

LNB vīzija: LNB kļuvusi par paradumu, atbalstu un vērtību ikviena Latvijas iedzīvotāja dzīvē.

Prioritāte 2028: Cilvēks. Mūsu ikdienas darbs un attīstības mērķis ir būt atbalstam un sabiedrotajam ikvienam mācību, pētniecības, pašizglītošanās un jaunrades procesā, kopīgi veidojot stipru, demokrātisku zināšanu sabiedrību.

Lai īstenotu funkcijas, kas LNB deleģētas normatīvajos aktos, un realizētu LNB misiju un vīziju, LNB īsteno darbību četros galvenajos darbības virzienos, kas definēti LNB attīstības un darbības stratēģijā 2024. – 2028.gadam:

1. STRATĒGISKAIS VIRZIENS: KRĀJUMS

Mērķis Mums ir un būs unikāls, daudzveidīgs un sabiedrībai pieejams bibliotēkas krājums.

Uzdevumi:

1.1. attīstīt krājumu – analogo un digitālo – kā vienotu veselumu un integrētu pakalpojumu, proaktīvi atsaucoties uz mērķgrupu vajadzībām un attīstības tendencēm; 1.2. īstenot nacionālās intereses visaptveroša krājuma veidošanā, t. sk. iestāties par mūsdienīga Obligātā eksemplāra piegādes likuma pieņemšanu un pilnveidot sadarbību ar izdevējiem; 1.3. mērķtiecīgi īstenot LNB Fiziskā krājuma saglabāšanas stratēģiju 2022 – 2027. gadam un nodrošināt LNB fiziskā krājuma restaurāciju un konservāciju, pilnveidot krājumu iekšējo organizāciju, krājumu drošību un sargāšanu, veidošanas un pārvaldības darba plūsmas, izvērtējot arī mūsdienu tehnoloģiju iespējas; 1.4. virzīties uz jaunu, mūsdienīgu, tīmekļa videi atvērtu bibliotēku informācijas sistēmu; 1.5. pilnveidot nacionālās bibliogrāfijas veidošanu, t. sk. turpināt vēsturisko datu kvalitātes uzlabošanu, publicēt jaunas atvērto datu kopas,	nodrošināt nacionālo entīšu identifikāciju un atvērtību starptautiskajā metadatu aprītē, iekļauties starptautiskos katalogos un datubāzēs; 1.6. veidot vienotu metadatu pārvaldību, izmantojot mūsdienīgus tehnoloģiskos risinājumus, atvērtos un saistītos datus (zināšanu grafus), kā arī starptautiskās vadlīnijas¹; 1.7. strādāt bibliotēkas krājuma pieejamības virzienā un turpināt mērķtiecīgu digitalizāciju, vēsturiskā krājuma digitālo kolekciju sakārtošanu un auditu digitalizētajam analogajam krājumam, pilnveidot digitalizācijas darba plūsmas un procesus, t. sk. attīstīt tehnoloģiskos risinājumus; 1.8. izstrādāt un ieviest bibliotēkas digitālā krājuma ilgtermiņa saglabāšanas politiku, t. sk. bibliotēkai nodotā citu institūciju digitālā krājuma saglabāšanu, un stabilizēt Digitālā kultūras mantojuma platformas darbību.

¹ Piemēram, FAIR principus, kas nodrošina datu atrašanu, pieejamību, savietojamību, atkalizmantojamību, un CARE principus, kas nosaka datu izmantošanu sabiedrības labā, vienlaikus to pārvaldīšanā ievērojot tiesības, atbildību un ētiku.

2. STRATĒGISKAIS VIRZIENS: PAKALPOJUMI

Mērķis Mēs sniegsim pakalpojumus, kas rosina izmantot bibliotēkas saturu, lai ikviens Latvijas iedzīvotājs pilnveidotu savas zināšanas un prasmes visa mūža garumā

Uzdevumi:

- 2.1. veikt pakalpojumu izvērtēšanu un izveidot vienotu pakalpojumu katalogu, kā arī aktualizēt pakalpojumu ceļa karti pēc mērķauditoriju vajadzībām;
- 2.2. veikt LNB esošo un potenciālo mērķauditorijas izpēti un padziļinātu vajadzību izzināšanu, īstenojot lasītāju apmierinātības un apkalpošanas kvalitātes pētījumus un izvērtējumu;
- 2.3. nodrošināt pakalpojumu sniegšanu pēc vienotiem standartiem, ieviešot vienotas klientu apkalpošanas pamatnostādnes un lasītāju apkalpošanas kārtību;
- 2.4. attīstīt iekļaujošāku vidi un pakalpojumus cilvēkiem ar īpašām vajadzībām;
- 2.5. mērķtiecīgi īstenot LNB Izglītojošās darbības stratēģiju 2022 – 2027. gadam, pastiprināti pievēršoties jauniešu auditorijai piemērotiem pakalpojumiem un norisēm, izvēršot plašāku sadarbību ar skolām mācību pakalpojuma un jauniešu kultūrizglītības jomā;
- 2.6. veidot bibliotēkas krājuma vērtību izziņošanas norises un stāstus dažādām mērķauditorijām, t. sk. pilnveidojot ekskursiju pakalpojuma saturu, īpaši skolēnu ekskursiju segmentā;
- 2.7. ieviest datu bāzu abonēšanas administrēšanu kā nacionāla līmeņa pakalpojumu bibliotēkām, izglītībai un pētniecībai;
- 2.8. attīstīt jaunus digitālās pētniecības pakalpojumus kvalitatīvai un padziļinātai sadarbībai ar pētniekiem, t. sk. kvalitatīvus datus, efektīvu sadarbības vidi un pētījumu datu saglabāšanu;
- 2.9. integrēt krājuma izpēti ikdienas bibliogrāfiskajā un bibliotekārajā darbā, izkopjot zināšanu pārnesi par LNB fizisko krājumu, tā daudzveidību un saturiskajiem virzieniem;
- 2.10. panākt Digitālās bibliotēkas augstu atpazīstamību, sevišķi jauniešu vidū, veidojot tiem aktuālus pakalpojumus, un iekļaut Digitālo bibliotēku izglītības programmu mācību resursos;
- 2.11. attīstīt digitālā satura meklēšanas, atrādišanas, analīzes, apstrādes, bagātināšanas rīkus, t. sk. izmantojot mākslīgā intelekta risinājumus, nodrošināt LNB digitālo resursu un Digitālās bibliotēkas tālāku tehnoloģisko un saturisko attīstību.

3. STRATĒGISKAIS VIRZIENS: KULTŪRVIETA

Mērķis LNB ir nostiprinājusies kā kultūrvietas nācīgas demokrātiskai izaugsmei, drošībai un starptautiskai atpazīstamībai.

Uzdevumi:

- 3.1. stiprināt latviešu valodu un grāmatniecību kā nācīgas pamatvērtības ar cikla “Latviešu Grāmatai 500” un pastāvīgās ekspozīcijas “Grāmata Latvijā” palīdzību;
- 3.2. turpināt attīstīt LNB telpas LNB kā kultūrvietas vajadzībām, apmeklētāju ērtībai un interesēm, lasītāju ērtumam un to pieredzes izkopšanai, kopstrādei un individuālajam darbam, īpaši, lai piesaistītu nākamās lasītāju paaudzes;
- 3.3. turpināt attīstīt un nostiprināt lasīšanas veicināšanas programmas bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem, izglītot lasīšanas veicinātājus dažādos līmeņos un veidot izstādes un norises, kas izceļ lasīšanas nozīmi un vēsturi, dažādu laiku lasītājus un veicina šodienas lasīšanas paradumus;
- 3.4. attīstīt LNB iekštelpu un ārtelpu, izrādot rūpes par apkārtējo vidi, kā arī izejot ar norisēm plašāk – apkaimē, pilsētā, reģionos un starptautiski;
- 3.5. pilnveidot un padarīt mūsdienīgu LNB digitālo kultūrtelpu, izstrādājot jaunu bibliotēkas mājas lapu;
- 3.6. turpināt attīstīt Nacionālās enciklopēdijas saturu un tehnoloģisko risinājumu, lai nodrošinātu drošticamas zinātnieku radītas informācijas izplatīšanu sabiedrībā;
- 3.7. attīstīt Latvijas Kultūras kanonu, veicinot tā vērtību atpazīstamību un pievilcību dažādās auditorijās kā Latvijā, tā starptautiski;
- 3.8. stiprināt medijpratību, informācijpratību un kritisko domāšanu gan ar atsevišķām šo prasmju pilnveidei rīkotām aktivitātēm, gan veicinot augstākā līmeņa lasītprasmi kā atsevišķās prasības iekļaujošu lielumu;
- 3.9. mērķtiecīgi stiprināt LNB rīkoto norišu, tai skaitā izstāžu, sasaisti ar LNB lomu un vietu sabiedrībā;
- 3.10. stiprināt sabiedrības noturību, pilsonisko iesaisti un demokrātisko līdzdalību, atbalstot un iniciējot sociāli atbildīgas norises LNB kā kultūrvietā.

4. STRATĒGISKAIS VIRZIENS: SADARBĪBA

Mērķis LNB ir līderis bibliotēku nozarē, grāmatzinātnes un digitālā kultūras mantojuma jomā, nozīmīgs humanitāro un sociālo zinātņu pētniecības centrs un sadarbības partneris kultūrā un izglītībā.

Uzdevumi:

- 4.1. sakārtot LNB darbības normatīvo regulējumu, lai varētu nostiprināt savas kā nozares līdera funkcijas un lomu mūsdienu kontekstā;
- 4.2. nostiprināt LNB kā zinātnisku institūciju, kā arī pilnveidot pētniecības administratīvo pārvaldību LNB un zinātniskās izdevējdarbības organizēšanu;
- 4.3. izstrādāt vienotu LNB zinātniskās darbības stratēģiju, centrā izvirzot lasīšanas paradumu izpēti vēsturiskā un mūsdienu griezumā, lasīšanas pārmaiņas digitālajā laikmetā, pašu lasīšanas konceptu vispārīgākā kultūras vēstures ietvarā caur vizuālo, skaņas un nošu materiālu apzināšanu un interpretāciju, pētniecībā balstītu bērnu un jauniešu lasīšanas veicināšanu;
- 4.4. attīstīt un pilnveidot zinātnes komunikācijas pasākumu programmu, lai nodrošinātu to, ka zinātnisko pētījumu rezultāti sasniedz plašu interesentu loku;
- 4.5. sekmēt Latvijas humanitāro un sociālo zinātņu atpazīstamību starptautiskajā zinātnes telpā, īstenojot sadarbību ar ārvalstu atmiņas un augstākās izglītības institūcijām, īpaši pievēršoties Ziemeļaustrumu Eiropas reģionam un vācvalodīgajai kultūrtelpai;
- 4.6. nostiprināt LNB kā Latvijas grāmatniecības izpētes centru, attīstot zinātniskā personāla kapacitāti, iniciējot partnerību ar zinātniskām institūcijām Latvijā un ārvalstīs, veicinot starpdisciplināras pētniecības praksi un veidojot sadarbības tīklus kā pamatu kopīgiem pētnieciskiem projektiem;
- 4.7. stiprināt partnerības ar Latvijas augstākās izglītības iestādēm un atmiņu institūcijām;
- 4.8. stiprināt esošās un paplašināt jaunas sadarbības digitālo kolekciju un Digitālās bibliotēkas veidošanai, digitālā satura bagātināšanai un atkalizmantošanai; izveidot ilgtspējīgas sadarbības ar medijiem, digitalizējot reģionālo mediju vērtīgo saturu;
- 4.9. nodrošināt datu apmaiņu ar starptautiski nozīmīgām platformām un iniciatīvām (Europeana, ISNI, Wikidata u. c.), LNB iekļaušanos starptautiskās pētniecības platformās (CLARIN, DARIAH, u. c.) un Latvijas iekļaušanos Eiropas kultūras mantojuma datu telpā;
- 4.10. turpināt veidot Latvijas kultūras mantojuma atsaucē datu zināšanu organizēšanas sistēmu un savienot Latvijas kultūras mantojuma institūciju veidotos datus par kultūras mantojuma objektiem, kas līdz šim glabājušies dažādās informācijas sistēmās, datubāzēs un dokumentos;
- 4.11. virzīt bibliotēku un saskarozaru profesionālo pilnveidi un kompetenču attīstību, dažādojot un arvien aktualizējot esošo profesionālās pilnveides pakalpojumu piedāvājumu, un veicinot profesionālo prasmju un zināšanu stiprināšanu;
- 4.12. stiprināt Latvijas bibliotēku tīklu, iesaistoties nozares normatīvā regulējuma aktualizēšanā, atbalstot publisko un skolu bibliotēku attīstību un nozaru bibliotekāru savstarpējo tīklošanos, nodrošinot profesionālās informācijas apriti, īpaši Latvijas Bibliotēku portālu kā vadošo informatīvo ziņnesi nozarē, un proaktīvi sadarbojoties bibliotēku aizstāvības jautājumos;
- 4.13. pilnveidot bibliotēku nozares standartu un vadlīniju adaptēšanu Latvijā, attīstīt un popularizēt bibliotēku nozares un saskarozaru terminoloģiju.

LNB PRIORITĀRIE VIRZIENI UN MĒRĶI:

I PRIORITĀTE CILVĒKI - PROFESIONĀLA, UZ ATTĪSTĪBU ORIENTĒTA, MOTIVĒTA UN VIENOTA KOMANDA

LNB, tāpat kā visa bibliotēku nozare pasaulē, saskaras ar nepieciešamību darbiniekiem pielāgoties jaunām prasmēm mūsdienu mainīgajā un digitāli transformētajā pasaulē, paaudžu nomaiņu un izteiktu kadru mainību. Arvien pieaug nozīme katra individuāla darbinieka ieguldījumam un labbūtībai, vienlaicīgi veidojot vienotu LNB komandu.

Mērķi:

1. regulāri pilnveidosim darbinieku zināšanas, īpaši uzmanību pievēršot digitālām prasmēm;
2. veicināsim bagātīgu, specifisku un ilggadīgu zināšanu pārnēsi nākamajām paaudzēm, iedrošinot mentoringu un savstarpēju kopdarbu;
3. piesaistīsim jaunus speciālistus, izceļot LNB kā pievilcīgu darba devēju;
4. uzlabosim iekšējo komunikāciju, rīkojot regulāras domu apmaiņas un uzturot efektīvus apziņošanas rīkus.

II PRIORITĀTE PROCESI – EFEKTĪVI, UZ REZULTĀTU VĒRSTI UN JĒGPILNI DARBA PROCESI, KAS UZLABO SNIEGTO PAKALPOJUMU KVALITĀTI UN ATSAUCAS KLIENTU VAJADZĪBĀM UN INTERESĒM

Digitālā transformācija ir rosinājusi nepieciešamību pārvērtēt darbības procesu veidu un efektivitāti, lai rezultātā iegūtu pēc iespējas kvalitatīvākus pakalpojumus LNB klientiem, ieklausoties to vajadzībās. Straujā mainība un nestabilitāte pasaulē liek ieviest riskos balstītu pārvaldību. Projektu īstenošanā aktuāls ir personāla prasmju un kapacitātes jautājums, īpaši digitālo resursu, pakalpojumu un IKT attīstībā.

Mērķi:

5. regulāri pilnveidosim darbinieku zināšanas, īpaši uzmanību pievēršot digitālām prasmēm;
6. pilnveidosim risku pārvaldību un ieviesīsim gatavības kultūru neparedzētām situācijām darbinieku, apmeklētāju un krājuma drošībai;
7. pilnveidosim uz klientu vērstu apkalpošanas kultūru, veicot LNB lasītāju un apmeklētāju vajadzību izzināšanu un secīgu pakalpojumu izvērtēšanu;
8. pilnveidosim projektu vadības administrēšanu, lai radītu iespējas efektīvi piesaistīt un lietderīgi un caurskatāmi izlietot piesaistīto finansējumu LNB stratēģiskai attīstībai.

III PRIORITĀTE VIDE – IEKĻAUJOŠA, DROŠA, ĒRTA UN RESURSUS SAUDZĒJOŠA DARBA VIDE

Neskatoties uz hibrīdpieeju darba organizēšanā, kā arī lasītāju paradumos - strādāt gan klātienē, gan attālināti – tomēr bibliotēkas telpiskā vide arī turpmāk saglabās būtisku lomu kā nacionālas un starptautiskas nozīmes izglītības un kultūrvietas. Bibliotēkas telpām un infrastruktūrai jābūt kopumā motivējošai videi darbam, mācībām un radošām izpausmēm. Tām jābūt ērtām un efektīvām darbiniekiem, lai atbildētu klientu vajadzībām un pakalpojumu pieprasījumam

Mērķi:

9. nodrošināt darbiniekiem ērtu, drošu, elastīgu un draudzīgu darba vidi;
10. aktualizēt infrastruktūru pakalpojumu kvalitātei un LNB klientu ērtākam darbam;
11. pilnveidosim krājuma glabāšanas un drošības apstākļus;
12. turpināt ieviest “zaļo domāšanu” un resursu taupīšanas pasākumus.

1.3. GALVENIE UZDEVUMI 2024. GADĀ

LAI ĪSTENOTU NOTEIKTĀS PRIORITĀTES, LNB IR IZVIRZĪTI ŠĀDI UZDEVUMI:

1. Nodrošināt LNB finansējuma stabilizēšanu;
2. Nostabilizēt jauno pakalpojumu - tiešsaistes informācijas resursu iegādes un pieejamības pakalpojumu valsts akreditētajām bibliotēkām un zinātniskajiem institūtiem;
3. Risināt dažādus ar drošību saistītus jautājumus: krājuma drošība, kiberdrošība, civilā aizsardzība;
4. Aktivizēt lasīšanas veicināšanu, turpinot notikumu cikla "Latviešu grāmatai 500" realizēšanu un izvērst sabiedrības iesaistes kustības "Restarts lasīšanai" pasākumus;
5. LNB Attīstības un darbības stratēģijas iedzīvināšana un īstenošana;
6. Uzlabot darbinieku labbūtību, strādāt pie jauno darbinieku piesaistīšanas un noturēšanas;
7. Ieviest papildu risinājumus energoresursu taupīšanai un klimatneitralitātes mērķu sasniegšanai;
8. Apzināt potenciālās krājuma kustības nākamajiem pieciem gadiem, lai nodrošinātu optimālu krājuma izvietojumu un pielāgotu krātuvju infrastruktūru;
9. Uzlabot LNB pakalpojumu saturu, pieejamību un apkalpošanas kultūru, lai katrs klients tiktu apkalpots, ievērojot viņa individuālās vajadzības; Turpināt LNB digitalizētā krājuma inventarizāciju un Digitālas bibliotēkas attīstību;
10. Veidot homogēnu, uz RDA standarta principiem balstītu nacionālo bibliogrāfisko un autoritatīvo datu kopu;

2. FINANŠU RESURSI UN IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI

2.1. VALSTS BUDŽETA FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam" LNB valsts budžeta programmu un apakšprogrammu sākotnējais plānotais apjoms tika noteikts 14 398 799 *euro* apmērā un Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto un finansēto projektu un pasākumu īstenošanai 83 795 *euro* apmērā.

Nemot vērā gada laikā īstenotās apropriāciju izmaiņas, izdevumu plāns gada beigās veidoja 17 421 113 *euro*, tai skaitā valsts pamatfunkciju īstenošanai 15 666 011 *euro* un Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto un finansēto projektu un pasākumu īstenošanai 3 624 599 *euro* apmērā.

Finansiālie radītāji	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
		Apstiprināts likumā	Faktiskā izpilde
Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	16 103 617	14 398 799	17 421 113
dotācijas	13 175 109	12 949 898	1 5006 144
maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	1 025 535	963 104	1 484 180
ārvalstu finanšu palīdzība	114 551	83 795	113 161
ziedojumi un dāvinājumi	69 903	137 461	137 461
transferti	1 718 519	264 541	680 167
Izdevumi (kopā)	16 016 911	14 363 121	17 294 477

uzturēšanas izdevumi (kopā)	13 148 780	12 680 777	14 442 618
kārtējie izdevumi	13 138 842	12 670 489	14 345 958
procentu izdevumi	-	-	-
subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	-	-	-
kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	9 938	10 288	10 267
uzturēšanas izdevumu transferti	-	-	86 393
izdevumi kapitālieguldījumiem	2 868 131	1 682 344	2 851 859

2.2. ĪSTENOTĀS BUDŽETA PROGRAMMAS UN APAKŠPROGRAMMAS

Budžeta programmu un apakšprogrammu īstenošanā LNB ievērojusi apsvērumus, lai piešķirtie finanšu resursi tiktu investēti un izmantoti ar vislielāko iespējamo atdevi, jo primāri ir nevis apgūtie resursi, bet sasniegtais rezultāts ar vismazāko iespējamo resursu izlietojumu. LNB 2024. gadā piešķirtos līdzekļus neatliekamajiem un prioritārajiem pasākumiem izlietojusi atbilstoši mērķim, ievērojot labas pārvaldības, samērīguma, līdzekļu taupīgas un efektīvas izlietošanas principus.

Finansiālie radītāji	2023. gadā	2024. gadā
21.00.00 Kultūras mantojums	13 872 974	14 469 837
22.02.00 Kultūras projekti un investīcijas – Kultūras pasākumi, sadarbības līgumi un programmas	124 000	144 994
22.05.00 Kultūras projekti un investīcijas – Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma	112 816	152 878
24.00.00 Informācijas tehnoloģiju attīstība un uzturēšana kultūras nozarē	-	999 962
25.02.00 VKKF programmu un projektu konkursi	332 705	20 300
26.00.00 Kultūras projekti un investīcijas – Sabiedrības saliedētības pasākumi	87 288	87 288
27.00.00 Kultūras projekti un investīcijas –	5 118	5 868

Mediju politikas īstenošana		
62.07.00 ERAF projektu un pasākumu īstenošana	1 370 049	-
69.09.00 Pārrobežu sadarbības programmu projekti un pasākumi (2021-2027)	20 463	66 101
69.51.00 Atmaksas valsts pamatbudžetā par Pārrobežu sadarbības programmu finansējumu (2021-2027)	-	52 273
70.15.00 Eiropas Savienības programmas Erasmus+ projektu īstenošanas nodrošināšana	41 880	96 198
71.06.00 Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumentu un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto projektu un pasākumu īstenošana	112 587	-
73.06.00 Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti	112 587	10 524
74.06.00 Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti	-	1 150 606

2.3. ES UN CITU ĀRVALSTU FONDU UN PROGRAMMU FINANSĒTIE PROJEKTI

Turpināti apjomīgi pētniecības projekti VPP programmā DHELI, NOVEL un CERS un FLPP programmas projektos, kur LNB ir vadošais vai sadarbības partneris. Turpināti Atveseļošanās fonda projekti “Mediju satura integrācija Latvijas digitālā kultūras mantojuma platformā”, “Saules parks pašpatēriņa elektroenerģijas nodrošināšanai LNB”, “Energiefektivitātes uzlabošana LNB repozitārijā Ropažu novadā “Rakstos””, “Koplietošanas platforma lielapjoma informācijas izguvei un analīzei” un “Latvijas Nacionālās bibliotēkas mākoņdatošanas pakalpojumu attīstība valsts datu apstrādes mākoņa ietvaros”.

Projektu realizācijā, t.i., gan tieši ar projektu saistītu darbu izpildē, gan nodrošinot administratīvo atbalstu, 2024. gadā bija iesaistīta gandrīz viena trešā daļa LNB darbinieku – apmēram 110 darbinieki.

2024. gadā LNB turpināja realizēt un uzsāka sekojošus ES struktūrfondu un programmu un citu ārvalstu fondu un programmu finansētus projektus:

PROJEKTA NOSAUKUMS	MĒRĶIS	REALIZĒŠANAS LAIKS	PĀRSKATA PERIODĀ SASNIEGTIE REZULTĀTI	KOPĒJĀ PIEŠĶIRTĀ SUMMA/UZ GADU ATTIECINĀMĀ SUMMA (EUR)
ERASMUS+ mobilitātes projekts "Pieaugušo izglītības mobilitātes 1.gads"	Mobilitātes projekta mērķi: 1. Nodrošināt latviešu valodas dzīvotspēju digitālās vides uzmanības	01.06.2023.- 31.12.2024.	Sasniegtie rezultāti - apgūtas prasmes digitālo rīku izmantošanā mācību procesā; - apgūta pašvirzītas mācīšanās	49 895,00 / 21 898,55 EUR

	centrā. 2. Attīstīt kultūras atmiņas institūciju digitālās kompetences kultūras mantojuma veidošanai, uzturēšanai un izmantošanai. 3. Stiprināt sabiedrības noturību un pilsonisko kompetenci. 4. Attīstīt sadarbību starp vadošajām Eiropas bibliotēkām, arhīviem un muzejiem starptautisku nozares izglītojošu norišu organizēšanai. 5. Attīstīt izglītojošās darbības nozīmi bibliotēkās.		metodes izmantošanai darbā ar pieaugušajiem; - praktizēta saziņa svešvalodā; - nostiprināta spēja uzstāties auditorijas priekšā; - apzinātas jaunākās tendences pieaugušo izglītības jomā; - veicināta starpinstitucionālā sadarbība starptautiskajā līmenī; - nodibināti kontakti ar potenciāliem vieslektoriem. Notikušas 10 pieaugušo izglītības speciālistu mobilitātes.	
Erasmus+ programmas mobilitātes projekts "Pieaugušo izglītības mobilitātes" 2. gads	Projekta mērķis ir nodrošināt mobilitātes, kuru rezultāts ir dalībnieka andragoģisko kompetenču pilnveidošana un sagatavošana izglītojošās darbības īstenošanai, lai iegūtu jaunas zināšanas un tās izplatītu.	01.06.2024.- 31.12.2025.	Notikušas 19 pieaugušo izglītības speciālistu mobilitātes.	78 347,00/ 29 561,84 EUR
Erasmus+ partnerības projekts "Digitālā kompetence un informācijpratība bibliotekāriem" (<i>"Digital competence and information literacy for librarians"</i>)	Projekta mērķis ir attīstīt bibliotekāru un informācijas speciālistu prasmes un izveidot elektroniskus rīkus izglītošanai, kurus viņi var izmantot darbā ar vietējo kopienu un bibliotēku lietotājiem.	01.09.2023. – 31.08.2026.	Īstenots projekta WP1 - vispārējais menedžments, t.sk. dalība ikmēneša sapulcēs; WP2 - dalībnieku un partneru atlase; WP3 daļa: mācību moduļu rokasgrāmatu satura izstrāde, dalībnieku mācību braucienu plānošana.	53 460,00/ 21 384,00
EU4Dialogue: mazināt plaisas ar kultūras un izglītības palīdzību	Uzlabot ES kā dialoga veicinātāja atpazīstamību konfliktu reģionos, veicinot konfliktu skarto reģionu iedzīvotāju iesaisti izglītības un kultūras aktivitātēs.	07.05.2021.- 06.05.2025.	- Mentoringa programma pēc Pirmās vasaras skolas (01.09.2023–31.08.2024): Pieci dalībnieki no Azerbaidžānas, Gruzijas, Moldovas un Piedņestras izstrādāja un īstenoja pilotprojektus bibliotēku jomā, saņemot atbalstu no mentoriem. - Otrā vasaras skola (17.–24.08.2024, Latvija): Piedalījās 20 bibliotēku un muzeju pārstāvji no Gruzijas un Armēnijas. Notika 33 pasākumi Rīgā un reģionos	267 970 (ar LNB līdzfinansējumu). Bez LNB līdzfinansējuma projekta budžets ir 243 010 EUR. 20234.gadā apgūti 77 030,89 EUR

			par tēmu "Bibliotēka kā kopienas kultūras vieta". - Mentoringa programma pēc Otrās vasaras skolas (09.2024–01.2025): Pieci dalībnieki no Armēnijas un Gruzijas saņēma atbalstu digitalizācijas, arhīvu un speciālo pakalpojumu izstrādē. - Bibliotekāru prakse Latvijā (06.–25.05.2024): Četri bibliotekāri no Gruzijas piedalījās trīs nedēļu praksē Latvijas bibliotēkās. - Pirmais zināšanu pārnese pasākums Moldovā (01.–05.10.2024): Seminārs par projekta labās prakses pieredzi, piedaloties arī Piedņestras pārstāvjiem. - Otrais zināšanu pārnese pasākums Moldovā (11.–15.11.2024): Seminārs par bibliogrāfisko un autoritatīvo datu pārvaldību, piedaloties LNB ekspertiem. - Noslēguma darbs: Izstrādāta gala ziņojuma koncepcija un sākts vadlīniju saturs, projekta secinājumu seminārs notika 22.10.2024. Dalībnieki: 40 vasaras skolu dalībnieki; 10 mentoringa programmas dalībnieki; 10 praktikanti.	
"Bibliotēka visiem – pieņem, iekļauj, komunicē"	Mobilitātes braucieni, lai dalītos pieredzē par dažādu apmeklētāju grupu apkalpošanu bibliotēkā. Īpašu uzmanību pievēršot cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem.	01.09.2023 – 31.08.2024	Februārī projekta partneri apmeklēja LNB, kur viņiem bija sagatavota 5 dienu programma, lai iepazīstinātu ar LNB vidi un pakalpojumiem cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem. Programmas ietvaros dalībnieki apmeklēja arī vairākas pašvaldību bibliotēkas un iepazinās ar Latvijas Neredzīgo bibliotēkas darbību. Jūnijā darbinieces L.Mukāne un K.Kazāka devās uz Viļņu, kur bija sagatavota 5 dienu programma, lai iepazīstinātu ar Lietuvas bibliotēku pakalpojumiem cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem.	3 320 EUR/ 1 885 EUR

Zināšanu centri pilsētvidē – transformatīvas publiskās vietas hibrīdbibliotēkās Baltijas jūras reģionā <i>Urban Knowledge Hubs - Transformative Societal Spaces for Hybrid Libraries in the Baltic Sea Region</i>	Mērķis ir nodrošināt sabiedriskas iestādes ar metodoloģiju pieejamu un pievilcīgu telpu radīšanai, lai nodrošinātu informācijas pakalpojumus un veicinātu sabiedrības līdzdalību	2023.gada augusts - 2025.gada jūlijs	Projekts palīdzēs publiskās informācijas sniedzējiem uzlabot vietējās sabiedrības digitālo pratību, veidojot pievilcīgas hibrīdtelpas, lai cilvēki varētu mācīties, mijiedarboties un apmainīties ar augstvērtīgu un uzticamu informāciju.	95 200 EUR/ 28 167 EUR
Atvēršanas fonda projekts "Mediju satura integrācija Digitālā kultūras mantojuma platformā"	Projekta mērķis ir integrēt Latvijas mediju veidotu vērtīgu saturu Latvijas digitālā kultūras mantojuma platformā, attīstot esošās un izveidojot jaunas platformas funkcionālās iespējas un risinājumus digitālā satura saglabāšanai, apstrādei, izplatīšanai un jauna satura veidošanai, tai skaitā veicot mediju satura digitalizāciju un valodas korpusa izveidi.	17.08.2023.- 31.05.2026.	Digitalizēti Latvijas reģionālo mediju ieraksti (3215 st.), izveidots specializēts mediju valodas korpus, veikta runas atpazīšanas risinājuma trenēšana un ierakstu atpazīšana, uzsākta Digitālā kultūras mantojuma platformas sistēmu pilnveide.	1 617 040 EUR/ 406 268,16 EUR
Atvēršanas fonda projekts "Koplietošanas platforma lielapjoma informācijas izguvei un analīzei"	Projekta mērķis ir izveidot koplietošanas informācijas sistēmu – platformu, kas nodrošinās automatizētus un daļēji automatizētus pakalpojumus un servisu lietotājiem, kam nepieciešams izgūt liela apjoma tekstus un audiovizuālo informāciju no publiskiem tiešsaistes resursiem, kā arī veikt bezsaistes satura importu un iegūtā informācijas masīva kvalitatīvu analīzi.		"Koplietošanas platforma lielapjoma informācijas izguvei un analīzei" Nr. 2.1.2.1.i.0/1/24/I/VARAM/012 ir noslēgta vienošanās par Eiropas Savienības Atvēršanas un noturības mehānisma plāna investīcijas 2.1.2.1.i. "Pārvaldes centralizētās platformas un sistēmas" projekta Nr. 2.1.2.1.i.0/1/24/I/VARAM/012 "Koplietošanas platforma lielapjoma informācijas izguvei un analīzei" īstenošanu, sagatavots iepirkuma plāna projekts, lai 2025.gadā varētu uzsākt projektā plānoto iepirkumu organizēšanu un projekta darbību realizāciju.	1 997 520 EUR/ 901 875 EUR

Atvēršanas fonda projekts Latvijas Nacionālās bibliotēkas mākoņdatošanas pakalpojumu attīstība valsts datu apstrādes mākoņa ietvaros	Attīstīt valsts datu apstrādes mākoņa ietvaros unificētos skaitļošanas infrastruktūras pakalpojumus, kas publiskajai pārvaldei nodrošinās vienotu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju koplietošanas pakalpojumu sniegšanu kompetences centros.		2024.gadā tika nodrošināta Latvijas Nacionālās bibliotēkas pilnveidojamās mākoņdatošanas pārvaldības un pakalpojumu platformas un tās infrastruktūras (turpmāk - Platforma) izpēte un projektēšana, servertehnikas un tīkla iekārtu iegāde un uzstādīšana, Platformas programmatūras jaunināšana, lai nodrošinātu Platformas pārvaldības sadaļā pilnveidojumus un paaugstinātu tās pieejamību.	1 168 550 EUR/ 805 180 EUR
Atvēršanas fonda LNB kā sadarbības partneris atvasinātas publiskas personas "Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrs" projektā "Informācijas tehnoloģiju infrastruktūras izveide Latvijas iedzīvotāju references genoma glabāšanai un piekļuves nodrošināšanai"	Nodrošināt nepieciešamās skaitļošanas un datu glabāšanas jaudas Latvijas iedzīvotāju references genoma datu uzglabāšanai un apstrādei, tajā skaitā izmantojot arī Bibliotēkas Digitālo objektu pārvaldības sistēmu (turpmāk - DOM).	31.05.2026.	2024.gadā noslēgts sadarbības līgums par Eiropas Savienības Atvēršanas un noturības mehānisma plāna 2.1.3.1.i. investīcijas projektu "Informācijas tehnoloģiju infrastruktūras izveide Latvijas iedzīvotāju references genoma glabāšanai un piekļuves nodrošināšanai" un tā rezultātu uzturēšanu, nodrošinot genoma infrastruktūrai nepieciešamās skaitļošanas, datu glabāšanas un tīkla jaudas, kā arī rezervētu publiskā interneta pieslēgumu ar datu pārraides ātrumu līdz 1 Gbit/s un interneta plūsmas tīrīšanu - aizsardzība pret piekļuves lieguma uzbrukumiem (distributed denial-of-service) jeb DDoS, aizsardzību pret datu aprites protokollīmeņu orientētiem uzbrukumiem (WAF - web application firewall) un integrācijas piekļuvi pie DOM un infrastruktūras un tajā slēgto sistēmu drošības notikumu/incidentu atpazīšanu un monitoringu (SIEM - Security information and event management), kas var tikt īpaši pielāgots medicīnas informācijas datu aizsardzībai.	332 750 EUR / 131 063 EUR

Projekts "Atvieglājumu vienotās informācijas sistēmas un latvija.lv atvēršana komersantiem un valsts un pašvaldības vienoto klientu apkalpošanas centru attīstība" (ERAF finansējums)	LNB nodrošināt Atvieglājumu vienotās informācijas sistēmas, Valsts informācijas resursu, sistēmu un sadarbspējas informācijas sistēmas, Mērķa finansējuma izlietojuma pārvaldības platformas un Datu izplatīšanas un pārvaldības platformas izvietojumu un tehnisko uzturēšanu LNB infrastrukturā, tai skaitā nodrošināt arī skaitļošanas pakalpojumus, rezerves kopēšanu, datu pārraides tīkla un ugunsdrošības pakalpojumus, kā arī konfigurēšanas darbus (izņemot sistēmas biznesa konfigurēšanu), ieviešanas atbalstu, laidienu un kļūdu labojumu piegāžu uzstādīšanu, automātisko testu izpildi, manuālu un automātisku uzraudzību, lietojumu administratora atbalstu (izņemot lietotāju atbalsts).	2021-2027	LNB ir nodrošinājusi Atvieglājumu vienotās informācijas sistēmas, Valsts informācijas resursu, sistēmu un sadarbības informācijas sistēmas, Mērķa finansējuma izlietojuma pārvaldības platformas un Datu izplatīšanas un pārvaldības platformas izvietojumu un tehnisko uzturēšanu LNB infrastrukturā, tai skaitā nodrošināt arī skaitļošanas pakalpojumus, rezerves kopēšanu, datu pārraides tīkla un ugunsdrošības pakalpojumus, kā arī konfigurēšanas darbus (izņemot sistēmas biznesa konfigurēšanu), ieviešanas atbalstu, laidienu un kļūdu labojumu piegāžu uzstādīšanu, automātisko testu izpildi, manuālu un automātisku uzraudzību, lietojumu administratora atbalstu (izņemot lietotāju atbalsts).	
Atvēršanas fonda projekts "Saules parks pašpatēriņa elektroenerģijas nodrošināšanai LNB"	LNB saules parka investīciju projekta mērķis ir samazināt primārās enerģijas patēriņu vismaz par 30%, uzstādot saules elektroenerģijas ražošanas iekārtas Mūkusalas ielā 5. Ēkai vasarā nepieciešama intensīva dzesēšana, īpaši krātuvēs, kad elektroenerģijas patēriņš sasniedz līdz pat 50% no gada kopējā apjoma. Saules enerģijas ražošana sakrīt ar augstāko patēriņu, tāpēc 100% no saražotās elektroenerģijas tiks		Ir saskaņots uz ēkas izvietojamo saules paneļu projekts, izstrādāts būvprojekts minimālā sastāvā nojumju izbūvei un saules paneļu izvietojumam autostāvvietas teritorijā, notiek būvniecības ieceres saskaņošana ar būvvaldi.	700 000 EUR/ 70 000 EUR

	izmantota pašpatēriņam, nodrošinot gan energoefektivitāti, gan būtisku finanšu ietaupījumu.			
Atvaseļošanās fonda projekts "Energoefektivitātes uzlabošana LNB repositārijā Ropažu novadā "Rakstos""	Investīciju projekta mērķis ir uzlabot energoefektivitāti LNB repositārijā "Raksti" Ropažu novadā, panākot vismaz 35% primārās enerģijas patēriņa samazinājumu. Ēka, kas celta 1950. gadā un kalpo kā grāmatu krātuve, šobrīd nav energoefektīva – tai trūkst pienācīgas siltumizolācijas, efektīvas ventilācijas un apgaismojuma sistēmas. Lai nodrošinātu nemainīgu mikroklimatu atbilstoši standartiem un samazinātu enerģijas zudumus, paredzēta ēkas siltināšana, logu nomaiņa, ventilācijas un apgaismojuma modernizācija, kā arī vadības sistēmas ieviešana. Papildu pasākumi tiks noteikti pēc tehniskās apsekošanas un energoaudita.		Ir izstrādāta projekta dokumentācija, ierosināta būvniecības iecere, ir saņemts akcepts no būvvaldes par projektēšanas nosacījumu izpildi. Izsludināts būvdarbu iepirkums, piedāvājumi atvērti – notiek piedāvājumu atbilstības pārbaude un Pretendenta izvēle būvdarbu veikšanai. Ir izsludināts būvuzraudzības iepirkums.	1 000 000 EUR/ 100 000 EUR
Norden "Pieredzes apmaiņa starp kultūras institūcijām" Ziemeļvalstu un Baltijas valstu programmas "Valsts administrācija"	Pieredzes apmaiņa, izpēte un sadarbības iespēju apzināšana.	2024. gada 16.-27. septembris	Veikta pieredzes apmaiņa klientu apkalpošanā un komunikācijā; nodibināti kontakti ar Helsinku laikmetīgās mākslas muzeja "Amos Rex", Helsinku publiskās bibliotēkas "Oodi", Somijas Nacionālās bibliotēks un Helsinku arhitektūras un dizaina muzeja speciālistiem. Labās prakses piemēri prezentēti LNB kolēģiem. Komunikācijas ar sabiedrību, izstāžu, pasākumu veidošanas un nodrošināšanas, kā arī klientu uzņemšanas kultūras	3 560 EUR

			piemēru apgūšana dažādās kultūrvietās Oslo.	
Latvijā izdotās ebreju preses digitalizācijas 3.kārta	Digitalizēto materiālu ievietošana Izraēlas Nacionālās bibliotēkas digitālajā kolekcijā Historical Jewish Press un LNB periodika.lv		Digitalizēti LNB Periodikas krājumā esoši izdevumi jidišā un ivritā 19 000 lpp. apjomā; digitalizētie laikraksti ievietoti digitālajā kolekcijā periodika.lv, kā arī nodoti Izraēlas Nacionālajai bibliotēkai, kā rezultātā nodrošinātas vēl plašākas iespējas Austrumeiropas ebreju kultūras mantojuma izpētei.	19 000 EUR
"Starptautiska konference par godu 300. gadadienai kopš Imanuela Kanta dzimšanas".	Projekta mērķis ir starptautiskas konferences organizēšana, kurā piedalīsies pārstāvji no Baltijas valstīm un Vācijas.	07.02.-15.11.2024.	"Noorganizēta konference un pavadītie pasākumi https://lnb.lv/projekts-starptautiska-konference-par-godu-300-gadadienai-kops-imanuela-kanta-dzimsanas/ "	5 000 EUR

2.4. SAŅEMTIE ZIEDOJUMI UN DĀVINĀJUMI, TO IZLIETOJUMS

Ziedotājs	Ziedotā/dāvinājuma summa	Ziedojuma/dāvinājuma mērķis
PRIVĀTPERSONU ZIEDOJUMI		
Andra Priediša mantojums	94 739,34	LNB digitalizācijai un darbībai
Martas Grinbergs mantojums	42 505,07	LNB darbībai
Georgs Kristofers Cebotarenoks	5,61	LNB darbībai
Peter Auseklis Skeris	211,63	LNB darbībai
JURIDISKO PERSONU ZIEDOJUMI		

-

2.5. DARBĪBAS VIRZIENI UN SASNIEGTIE REZULTĀTI 2024. GADĀ

2024. gadā LNB īstenoja savu pamatfunkciju, sistemātiski attīstot nacionālā krājuma pieejamību un veicot krājuma digitalizāciju, veicinot sabiedrības iesaisti, lasīšanu un pētniecību, kā arī stiprinot bibliotēku nozīmi zināšanu sabiedrībā.

2024. gada 3. septembrī LNB direktores amatā stājas līdzšinējā LNB Speciālo krājumu departamenta direktore, pētniece, Latvijas Kultūras akadēmijas lektore, agrākā UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas ģenerālsēkretāre Dagnija Balčiņa, akcentējot bibliotēku tīkla Latvijā nozīmi, lasīšanas kultūru un grāmatas fenomenu, jaunu partnerību attīstīšanu un caurspīdīgu pārvaldību kā prioritātes.

LNB realizēja uzdevumus visos darbības virzienos, mērķtiecīgi ieviešot jauno attīstības un darbības stratēģiju 2024–2028. Stratēģijas īstenošanā būtiski soļi sperti digitalizācijas politikas nostiprināšanā – izstrādāti un apstiprināti MK noteikumi Nr. 518 par Digitālās kultūras mantojuma platformas pārvaldību, nosakot LNB par platformas pārziņi.

Turpināti VPP projekti DHELI, NOVEL un CERS, uzsākts FLPP projekts “Grāmata un sabiedrība Latvijā”. Realizēti arī vairāki Atveseļošanās fonda projekti (energoefektivitāte, saules parks, mākoņdatošana u.c.), stiprinot LNB infrastruktūru un ilgtspēju.

Ar 2024.gada 1.janvāri pārņemts no KISC tiešsaistes informācijas resursu iegādes un pieejamības pakalpojums valsts akreditētajām bibliotēkām un zinātniskajiem institūtiem.

2024. gadā LNB īstenojusi vērienīgu lasīšanas veicināšanas programmu kopumu, iesaistot vairāk nekā 23 000 dalībnieku “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijā”, organizējot skaļās lasīšanas sacensības ar aptuveni 30 000 skolēnu dalību, kā arī iniciatīvas “Latviešu valodas stiprināšana caur lasītprasmi” ietvaros nodrošinot 120 000 eiro grāmatu iepirkumam publiskajām bibliotēkām un atbalstot tās ar gandrīz 10 000 jaunu grāmatu.

Turpināts cikls “Latviešu grāmatai 500”, kurā galvenā tēma bija “Bibliotēkas un lasīšana”. Tika īstenotas izstādes, darbnīcas, tematiskas norises un komunikācijas kampaņas, publicētas vairāk nekā 60 ziņas Latvijas Bibliotēku portālā un citur. Cikla ietvaros uzsākts pētījums par lasīšanas paradumiem Latvijā sadarbībā ar Latvijas Universitāti kā arī notikušas starptautiskas konferences un izstādes, akcentējot Latvijas izdevējdarbības Eiropas dimensiju, Latvijas tipogrāfijas vēsturi un kultūras mantojumu. Sagatavotas un izdotas vairākas nozīmīgas publikācijas.

Nozīmīgākās izstādes bija “Ieskaņots. Atskaņots” par skaņu ierakstu vēsturi un rakstītajam vārdam, grāmatai kā formai veltītā izstāde “Teksts mūs neinteresē” un “Paātrinājums” par latviešu grāmatniecības attīstību. Izstādes “Teksts mūs neinteresē” ietvaros tika atklāta ievērojamā Eiropas tipogrāfa Kristofa Plantēna rekonstruēta iespaidprese. Tā veidota pēc Plantēna–Moretusa muzeja (Beļģijā) rasējumiem, ļaujot mūsdienu cilvēkam izjust senās grāmatu drukas tehnikas procesu – no spoguļrakstā saliktiem metāla burtiem līdz tintēta teksta nospiedumam uz papīra. Vēsturisko iespaidpreses kopiju skaits ir neliels skaits, un tās ir sastopamas tikai dažās specializētās atmiņu institūcijās visā pasaulē.

LNB 2024. gadā uzņēmās centrālo lomu Imanuela Kanta 300 gadu jubilejas norišu īstenošanā, piedāvājot plašu pasākumu programmu ar izstādēm, publiskām diskusijām un starptautisku forumu “Prāts Rīgā”, tādējādi aktualizējot Kanta ideju nozīmi mūsdienu sabiedrībā un nostiprinot bibliotēkas vietu intelektuālās domas telpā.

Projekta “Zināšanu centri pilsētvidē” ietvaros LNB īstenoja visaptverošas “Jauniešu telpas” pārvērtības, padarot to par mūsdienīgu, elastīgu un daudzfunkcionālu vidi, kas veicina jauniešu iesaisti izglītības, kultūras un digitālās prasības procesos, savukārt sadarbībā ar Jauno arhitektu klubu ATELPA izveidotais dizains nodrošina telpas piemērotību gan individuālam, gan sadarbībā balstītam darbam.

Uzsākta projekta “Latvijas Nacionālās bibliotēkas mākoņdatošanas pakalpojumu attīstība valsts datu apstrādes mākoņa ietvaros” (ID Nr. 2.1.2.2.i.0/1/24/I/VARAM/001) īstenošana, iegādāta nepieciešamā servertehnika un tīkla iekārtas, nodrošināta LNB mākoņdatošanas pārvaldības un pakalpojumu platformas un tās infrastruktūras izpēte, projektēšana un pilnveides darbi, izmantojot DevOps principus.

LNB DARBĪBAS NOZĪMĪGĀKIE RĀDĪTĀJI

Apmeklējums un izsniegums	2023. gadā	2024. gadā
Apmeklējums (kopā)	4 242 758	4 561 255
Klātienes apmeklējums	309 444	351 068

Virtuālais apmeklējums	3 933 314	3 859 119
Kopējais fiziskais izniegums	159 023	184 050
Kopējais elektroniskā krājuma izniegums	4 137 044	3 493 697
Tiešsaistes abonētās datu bāzes (atvērtie pilnie teksti)	138 385	366 995
LNB digitālo kolekciju izniegumu kopskaits (lapu skatījums)	3 921 621	3 052 680
LNB tiešsaistē pieejamo ierakstu izniegums (skatījumu skaits)	77 038	74 022
Kopējais LNB lasītāju skaits	117 878	122 598
pirmo reizi reģistrēti klātienē lasītāji (skaits gadā)	9 027	10 104
Krājums	2023. gadā	2024. gadā
Dokumentu (fizisko vienību) kopskaits	4 388 484	4 414 316
Jaunieguvumi (skaits gadā, krājumā uzskaitītās vienības)	41 779	43 739
Elektronisko dokumentu (vienību) kopskaits	110 903	178 611
Pakalpojumi	2023. gadā	2024. gadā
Uzziņas un konsultācijas	26 170	25 775
Digitālo pakalpojumu izmantošana	211 161	212 460
Vispārīgo un specializēto lasītāju apmācību dalībnieki	2 150	2 700
Iekšzemes starpbibliotēku abonements (SBA)	1 518	1 320
Starptautiskais starpbibliotēku abonements (SSBA)	111	147
Specializēto audiovizuālo datorprogrammu izmantošana	406	190
Darbinieki	2023. gadā	2024. gadā
Bibliotekārie darbinieki	224	227
Zinātņu doktori	13	15

2.5.1. DARBĪBAS VIRZIENS – KRĀJUMS

“Mums ir un būs unikāls, daudzveidīgs un sabiedrībai pieejams bibliotēkas krājums.”

2024. gadā LNB sistemātiski stiprināja savu nozīmi kā Latvijas atmiņas institūcija ar unikālu, daudzveidīgu un sabiedrībai pieejamu krājumu. Gads iezīmējās ar nozīmīgiem darbiem gan krājuma saturiskajā attīstībā, gan tā pieejamības un saglabāšanas jomā.

LNB krājuma attīstību 2024. gadā raksturo līdzsvaru starp fiziskā krājuma uzturēšanu un digitālā krājuma paplašināšanu. Krājuma apjoms turpināja pieaugt, bet vienlaikus tika uzsākta un nostiprināta tā kvalitātes un strukturētas pārvaldības padziļināta analīze. Kopējais LNB krājuma vienību skaits 2024. gada beigās pārsniedza 4,4 miljonus vienību. Gada laikā tas papildināts ar vairāk nekā 43 000 jaunu vienību, t.sk. pirkti izdevumiem, dāvinājumiem, mecenātu ziedojumiem, obligātiem eksemplāriem un citiem dokumentiem.

Tradicionālais krājums	2023. gadā	2024. gadā
Dokumentu kopskaits	4 388 484	4 414 316
Grāmatas	2 038 876	2 044 274
Seriālizdevumi	905 553	916 406
Sīkiespiedumi	650 170	653 486
Attēlizdevumi	267 365	267 494
Nošizdevumi	228 926	230 559
Audiovizuālie materiāli	86 632	87 744
Mikroformas	96 219	96 118
Kartogrāfiskie materiāli	46 203	49 843
Rokraksti	32 438	32 637
Nepublicētie dokumenti	33 240	32 833
Pārējie dokumenti	2 862	2 922

Fiziskā krājuma izsniegums 2024. gadā sasniedza 184 050 vienību, atspoguļojot sabalansētu un stabilu lietojumu. No tā grāmatas veidoja 50 %, kas veido lielāko daļu no kopējā izsnieguma. Seriālizdevumi (žurnāli, laikraksti u.c.) veido 34 %, kas apliecina nemainīgi augsto interesi par periodiku kā informācijas un pētniecības avotu. Sīkiespiedumi – neliela formāta materiāli, piemēram, bukleti, afišas, programmas – veidoja ap 4 % izsniegumu, kas liecina par šo krājuma segmentu mērķtiecīgu izmantošanu, konkrēti tematiskos un pētnieciskos kontekstos. Atlikušie 12 % attiecināmi uz citiem krājuma veidiem (piemēram, mūzikas ierakstiem, rokrakstiem, kartogrāfiskajiem materiāliem, vizuāliem materiāliem utt.).

Fiziskā krājuma pārvaldībā tika uzsākts īstenot krājuma kustības rīcības plānu, kas paredzēja mērķtiecīgu retināšanu, pārvietošanu un rekatalogizāciju visās krātuvēs. Pārskatīta arī bibliotēkzinātnes krājuma struktūra un izvietojums. Tādējādi būtiski uzlabots krājuma pārvaldības kvalitātes līmenis un saskaņotība ar bibliotēku informācijas sistēmu ALEPH.

Svarīga loma bija krājuma saglabāšanas pasākumiem, kas tika īstenoti atbilstoši LNB Fiziskā krājuma saglabāšanas stratēģijai 2022–2027. LNB piemēro trīs līmeņu pieeju: preventīvā saglabāšana, konservācija un restaurācija, piešķirot prioritāti iejaukšanās minimizēšanai, lai saglabātu pēc iespējas vairāk autentisku krājuma vienību, kas vērsta uz ilgtspējīgu kultūras mantojuma saglabāšanu. LNB aizvien vairāk pārorientējas no reaktīvas uz proaktīvu kultūras mantojuma saglabāšanu – tas ir solis mūsdienīgā, atbildīgā un resursu ziņā līdzsvarotā krājuma pārvaldībā. Izstrādāts un nodots testēšanai arī krājuma glābšanas plāns ārkārtas situācijām, kas nodrošina bibliotēkas spēju

aizsargāt unikālās vērtības dažādu risku apstākļos. LNB eksperti aktīvi iesaistījās arī valsts mēroga kultūras mantojuma glābšanas plāna izstrādē, tādējādi apliecinot bibliotēkas nozīmīgo lomu nacionālā līmeņa drošības procesos.

Fiziskā krājuma saglabāšana	2023. gadā	2024. gadā
Restaurētās krājuma vienības	631	783
Krājuma konservācija	507	693
Iesiešana	216	187
Kartonāžas darbi	106	141
Kopā:	1 460	1 804

LNB krājuma pieejamība sabiedrībai 2024. gadā tika būtiski paplašināta caur digitālā krājuma sistemātisku pārvaldību un attīstību. Turpināta digitālā satura uzskaitē, kvalitātes pārbaude un rekatalogizācija (piemēram, skaņuplates, afišas, seniespiedumi u.c.), kā arī uzsākta otrā attīstības kārtā Digitālā kultūras mantojuma platformas sistēmu pilnveidi. Papildinātas digitālās kolekcijas “Dziesmu svētku krātuve”, kurā pieejami jauni fotoattēli, afišas un skaņu ieraksti “Periodika” un “Zudusī Latvija”, kā arī digitalizētas Rīgas vācu teātra afišas un vācu grāmatniecības materiāli, iezīmējot 16.–18. gadsimta tipogrāfijas attīstību. Lietotāju skaits Digitālajā bibliotēkā līdz gada beigām pieauga par 140 %, kas apliecina digitālā satura nozīmi sabiedrībā un tā pieejamības uzlabojumu, padarot LNB daudzveidīgo krājumu pieejamu jebkurā laikā un vietā.

Digitālā krājuma tehnoloģisko pārvaldību un drošu glabāšanu nodrošina LNB mākoņdatošanas pārvaldības un pakalpojumu platforma un tās infrastruktūra – datu centri. Neskatoties uz tehnoloģiskajiem izaicinājumiem, 2024. gadā šī infrastruktūra spēja nodrošināt augstvērtīgus pakalpojumus, uzturot sistēmu darbību un garantējot digitalizētā satura drošību, integritāti un pieejamību. LNB tehnoloģiskā neatkarība un informācijas sistēmu kapacitāte veido pamatu ilgtermiņa digitālā un digitalizētā kultūras mantojuma saglabāšanai.

Neskatoties uz izaicinājumiem ar sistēmu savietojamību (piemēram, starp ALEPH un DOM), veikta sagatavošanās nākamajiem digitalizācijas soļiem. Lietotāju skaits Digitālajā bibliotēkā līdz gada beigām pieauga par 140 %, kas apliecina digitālā satura nozīmi sabiedrībā un tā pieejamības uzlabojumu, padarot LNB daudzveidīgo krājumu pieejamu jebkurā laikā un vietā.

Digitalizācija ir stratēģiski nozīmīgs process, kas nodrošina krājuma pieejamību digitālā vidē, veicina kultūras mantojuma saglabāšanu un atvieglo lietotāju piekļuvi informācijai. Digitalizācijas rādītāji šobrīd ir orientējoši, balstīti uz analoģiskajiem krājumu datiem no Aleph sistēmas un digitalizācijas atskaitēm, jo pilnīgi precīza statistika vēl tikai veidojas. Kopumā, pēc pieejamajiem apjomiem, var secināt, ka digitalizēti aptuveni 20–25 % no tās krājuma daļas, kura būtu digitalizējama prioritārā kārtā, taču svarīgi akcentēt, ka dažādām krājuma grupām digitalizācijas līmenis ir atšķirīgs — periodikai tie ir 70–80 %, grāmatām 7,2 %, notīm 23 %, kartēm 25 %, bet rokrakstiem 6,7 %, jo digitalizācijas intensitāte būtiski variē atkarībā no materiālu grupas.

Digitalizācija	2023. gadā	2024. gadā
Digitalizētās krājuma vienības	1 050 013	1 068 107
Digitalizēti teksta dokumenti (lpp. skaits)	704 833	706 427

Grāmatas	17 466	17 677
Periodiskie izdevumi	686 462	687 826
Rokraksti	905	924
Plakāti	8 375	8 878
Nošu izdevumi (lpp. skaits)	347 526	351 197
Kartogrāfiskie izdevumi	11 675	11 783

Elektroniskais krājums mūsdienu bibliotēkā ieņem stratēģiski nozīmīgu vietu, nodrošinot lietotājiem piekļuvi informācijas resursiem neatkarīgi no atrašanās vietas un laika. Tas būtiski paplašina bibliotēkas pieejamību, atbalstot attālinātas mācības, pētniecību un profesionālo attīstību. Elektroniskie resursi – e-grāmatas, datubāzes, audio-vizuālie materiāli – veicina efektīvu informācijas meklēšanu un uzlabo lietotāju informācijpratību.

Elektroniskais krājums	2023. gadā	2024. gadā
Elektronisko dokumentu kopskaits	110 903	178 611
e-grāmatas	10 816	11 549
e-seriālizdevumi	12 615	13 390
e-autorreferāti	668	1 052
e-attēlizdevumi	235	235
e-nošizdevumi	1 888	2 520
Tiešsaistes skaņu ieraksti	1 171	1 323
e-kartogrāfiskie materiāli	3 501	3 727
Rasnotās vietnes	78 996	143 553
Datubāzes	171	180

Liela nozīme 2024. gadā bija metadatu kvalitātes pilnveidei un bibliogrāfisko datu pielāgošanai RDA standartam. Turpinājās Kopkataloga un autoritatīvo datu bāzu uzlabošana. Tika testēti automatizācijas rīki (tostarp mākslīgais intelekts un ANNIF), un izveidoti pirmie automātiski ģenerētie bibliogrāfiskie ieraksti, kas iezīmē LNB pāreju uz jaunu kvalitātes un efektivitātes pakāpi datu pārvaldībā. LNB izstrādāja risinājumus, lai nodrošinātu vienotu metodisko pieeju bibliogrāfisko un autoritatīvo datu pārvaldībā visā valstī.

Nacionālās analītikas datubāzes ieraksti	2023. gadā	2024. gadā
Ierakstu skaits gadā	66 328	58 596
Reģionu bibliotēku piegādātie raksti	17 146	15 329

SIA "Lursoft" metadatu ieraksti	20 144	18 302
Saites uz rakstu pilntekstiem (ieskaitot "Lursoft")	49 538	44 306

Sadarbībā ar reģionālajām bibliotēkām un SIA Lursoft IT nodrošināta regulāra metadatu plūsma no reģionālās preses un portāla news.lv. 76 % analītikas ierakstu sasaistīti ar pilna teksta piekļuvi. Turpināta digitālā satura vākšana no kultūras un mediju portāliem, kā arī pie sistēmas uzlabojumiem LNB portālā izdevējiem. Ievērojami papildinātas un uzlabotas arī turpinājumizdevumu datubāzes, kā arī nodrošināta bibliogrāfisko datu pieejamība pētniecībai atbilstoši FAIR principi, tostarp sadarbojoties ar pētniekiem DHELI projekta ietvaros.

Sabiedrības iepazīstināšana ar LNB krājumu tika veicināta arī caur saturiskām un izglītojošām aktivitātēm – 2024. gada izstādes, piemēram, "Ieskaņots. Atskaņots.", "Paātrinājums" un "Teksts mūs neinteresē" balstījās uz LNB unikālajiem krājuma materiāliem un piesaistīja plašu auditoriju. Krājums kalpoja par pamatu arī konferencēm, priekšlasījumiem, darbnīcām un starptautiskiem pētījumiem. Šajās aktivitātēs izmantots LNB krājums kā pamats izglītojošam un kultūras saturam dažādām auditorijām – no skolēniem līdz pētniekiem.

2024. gads krājuma attīstībā bija zīmīgs ar to, ka LNB nostiprināja pamatus sistēmiskai pieejai, kuras centrā ir saturiski bagāts, strukturēti pārvaldīts un sabiedrībai pieejams krājums, kas apvieno tradīcijas un inovāciju.

2.5.2. DARBĪBAS VIRZIENS – PAKALPOJUMI

"Mēs sniegsim pakalpojumus, kas rosina izmantot bibliotēkas saturu, lai ikviens Latvijas iedzīvotājs pilnveidotu savas zināšanas un prasmes visa mūža garumā."

2024. gadā LNB turpināja mērķtiecīgi pilnveidot savus pakalpojumus, nostiprinot bibliotēkas kā mūsdienīga un viegli saprotama sabiedrības resursa lomu. LNB pakalpojumu klāsts tika attīstīts, uzsverti pievēršot uzmanību pakalpojumu lietotājdraudzīgumam, skaidrai struktūrai un piekļuvei, kā arī to nozīmei zināšanu un prasmju attīstīšanā sabiedrībā.

2024. gadā LNB klātienē apmeklēja vairāk nekā 351 000 cilvēku, padarot to par vienu no visbiežāk apmeklētajām kultūras un zināšanu iestādēm valstī. Bibliotēkas apmeklētāji ir gan lasītāji (studenti, pētnieki, skolēni), gan pasākumu un izstāžu apmeklētāji, ģimenes ar bērniem, gan interesenti un tūristi no visas Latvijas un ārvalstīm. Vidēji katrs aktīvais reģistrētais lasītājs bibliotēku apmeklēja aptuveni 20 reizes gadā, kas apliecina LNB nozīmīgo lomu sabiedrības izglītībā, informācijpratībā, kultūras pieejamībā un pilsoniskajā līdzdalībā. LNB kā sabiedriskā telpa ir kļuvusi par būtisku atbalsta punktu mūžizglītībai, kvalitatīvai informācijai un satura līdzradīšanai.

Lasītāji	2023. gadā	2024. gadā
Kopējais LNB lasītāju skaits	117 878	122 598
Pirmo reizi reģistrēti klātienē lasītāji	9 027	10 104
Aktīvie reģistrētie lasītāji	16 212	17 923
No tiem bērni un jaunieši ar Bērnu lasītāja karti	1 411	1 608

Fiziskā krājuma izsniegumu skaits sasniedza 184 050 vienību, savukārt aktīvo lasītāju skaits bija 17 923, tātad katrs aktīvais lietotājs gada laikā saņēma vidēji 10 fiziskā krājuma vienības. Šis rādītājs apliecina bibliotēkas nozīmīgo lomu gan izglītībā, gan informācijas pieejamībā. Īpaši aktīva ir bijusi bērnu un jauniešu auditorija, apmeklējot 26 547 reizes gadā LNB "Bērnu un jauniešu literatūras centru". Tas atspoguļo gan bērnu un jauniešu lasīšanas

paradumu nostiprināšanos, gan LNB kā ģimenēm un skolēniem draudzīgas vides attīstību, kurā lasīšana ir pieejama, motivējoša un ikdienā iedzīvināta.

Izsniegums	2023. gadā	2024. gadā
Fiziskā krājuma izsniegums	159 023	184 050
Grāmatas	92 011	92 776
Seriālizdevumi	31 058	62 622
Sīkiespiedumi	12 112	6 737
Audiovizuālie dokumenti	1 265	1 776
Nošu dokumenti	1 731	1 571
Kartogrāfiskie materiāli	722	463
Grafiskie dokumenti	1 318	381
Citi fiziskie dokumenti	200	329

Pakalpojumu pilnveides mērķis ir radīt pievienoto vērtību lietotājam – gan zināšanu ieguvē, gan praktisku prasmju attīstīšanā. LNB nodrošināja vairāk nekā 25 775 personalizētu konsultāciju, ar akcentu uz datu meklēšanas, literatūras atlasē un izpētes stratēģiju jautājumos. Šie pakalpojumi ir nozīmīgi akadēmiskajā vidē un pierāda LNB kā profesionāla zināšanu partnera lomu.

LNB nodrošina pakalpojumus, kas pielāgoti dažādām sabiedrības grupām, veicinot iekļaujošu un vienlīdzīgu piekļuvi informācijai. Prioritāri uzmanība tika pievērsta cilvēkiem ar redzes traucējumiem – papildināts alternatīvo formātu dokumentu piedāvājums, sniegtas konsultācijas un pieejami specializēti pakalpojumi. Senioriem un personām ar kustību traucējumiem piedāvāta individuāla piekļuve lasītāvam, atbalsts informācijas meklēšanā un mērķētās nodarbības. Bērniem un jauniešiem tika nodrošināta droša un izglītojoša vide ar spēlēm, izstāžu gida pakalpojumiem un radošām darbnīcām. Bibliotēkas vide un saturs tika pielāgoti, lai ikviens – neatkarīgi no vecuma, funkcionālajiem traucējumiem vai digitālajām prasmēm – varētu justies gaidīts un iesaistīts.

Projekta “Bibliotēka visiem” ietvaros 2024. gadā LNB turpināja darbu pie bibliotēkas pakalpojumu vides un satura pielāgošanas cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem. Tika veidoti un testēti dažādi uz pieejamību vērsti risinājumi – informatīvi materiāli vieglajā valodā, alternatīvie formāti, orientēšanās atbalsts bibliotēkas telpās un darbinieku apmācības. Projekts veicināja LNB kā iekļaujošas kultūrtelpas attīstību, kur ikvienam ir tiesības uz līdzvērtīgu piekļuvi zināšanām un kultūras pieredzei.

LNB nodrošina informācijas un mediju prasmes bezmaksas apmācības par LNB informācijas resursiem. Apmācību mērķis ir sniegt zināšanas, prasmes un izpratni par informācijas meklēšanas stratēģijām un metodēm: kā atrast, atlasīt, novērtēt, pārvaldīt un izmantot informāciju.

Informācijpratība	2023. gadā	2024. gadā
Vispārīgo un specializēto lasītāju apmācību grupas	90	123
Vispārīgo un specializēto lasītāju apmācību dalībnieki	2 150	2 700

Skolēni	966	1 557
Studenti	591	919
Izglītības darbinieki	543	58
Bibliotekāri	-	84
citi	-	50

LNB lasīšanas veicināšanas programmas ir stratēģiski nozīmīgs instruments valsts kultūrpolitikas mērķu sasniegšanā, īpaši sabiedrības lasītprasmes, interešu par grāmatām un tekstuālo kultūru veicināšanā, kā arī sociālās un reģionālās iekļaušanas stiprināšanā. Lasīšanas programmas ir veidotas dažādām vecuma un sociālajām grupām, lai attīstītu lasīšanas ieradumu kā personiskās izaugsmes, izglītības un pilsoniskās līdzdalības pamatu. Programmas vienlaikus sekmē kultūras pieejamību un vienlīdzību, sasniedzot arī bērnus reģionos un diasporas centros ārvalstīs. Šīs iniciatīvas veicina bērnu un jauniešu attieksmes veidošanos pret lasīšanu kā vērtību un nostiprina bibliotēkas lomu kā sabiedrības attīstības balstinstitūciju.

Lasīšanas veicināšana	2023. gadā	2024. gadā
Lasīšanas veicināšanas pasākumi bērniem	91	92
Lasīšanas veicināšanas pasākumu dalībnieki	32 085	35 007
Skaļās lasīšanas sacensības dalībnieki	4 037	7 000
Grāmatu starta dalībnieki	4 505	+1 122

LNB sniedz kvalitatīvus un daudzpusīgus informācijas pakalpojumus visiem bibliotēkas lietotājiem. Informācijas pakalpojumi tiek sniegti nepārtraukti – gan klātienēs, gan attālinātā režīmā, gan bibliotēkas korporatīvajiem klientiem, gan individuāliem informācijas pakalpojumu pieprasītājiem.

Informācijas pakalpojumi	2023. gadā	2024. gadā
Uzziņas un konsultācijas	26 170	25 775
Uzziņas ar padziļinātu informācijas meklēšanu	1 862	1 794
Profesionālās uzziņas bibliotēku nozarē	996	732
“Jautā bibliotekāram”	597	678

2024. gadā tika veikta iekšzemes SBA abonentu un starptautiskā SSBA abonentu apkalpošana, kā arī nodrošināts pakalpojums – Digitalizācija pēc pieprasījuma bibliotēkām. Lai gan SBA abonentu un izsniegumu skaits nedaudz samazinājies, palielinājies SSBA un DEP pieprasījumu apjoms. Visbiežākie SSBA partneri bija Vācija, Igaunija un Somija, taču sadarbību ar ārpus ES esošām bibliotēkām apgrūtinā muitas un izmaksu ierobežojumi.

SBA/SSBA pakalpojums	2023. gadā	2024. gadā
Kopējais izsniegums (SBA, SSBA un DEP)	1 743	1 643

Saņemti/izpildīti SBA pieprasījumi	1638/1511	1408/1315
Saņemti/izpildīti SSBA pieprasījumi	81/81	148/147
Digitalizācija pēc pieprasījuma bibliotēkām	141	181

Digitālā bibliotēka kā pieejams un augošs nacionāla mēroga pakalpojums, ko veido un attīsta LNB sadarbībā ar Latvijas kultūras un citām institūcijām, būtiski paplašina sabiedrības piekļuvi kultūras mantojumam. Pirmajā gadā aktīvo lietotāju skaits sasniedza gandrīz 120 000 tūkstošus un kopējais digitalabiblioteka.lv 2024. gadā skatījumu skaits pārsniedza vienu miljonu, apliecinot stabilu lietotāju interesi un vajadzību pēc attālinātas piekļuves digitalizētam saturam. Šis rezultāts iezīmē Digitālās bibliotēkas kā stratēģiski nozīmīga valsts pakalpojuma lomu zināšanu pieejamības nodrošināšanā visā Latvijā un ārpus tās, vienlaikus veicinot digitālprātību, pētniecības attīstību un kultūras mantojuma atkārtotu izmantošanu dažādās sabiedrības grupās.

Virtuālais apmeklējums vietnēs	2023. gadā	2024. gadā
lnb.lv	142 883	160 376
digitalabiblioteka.lv	50 927	181 840
periodika.lv	309 574	551 218
dziesmusvetki.lndb.lv	66 173	40 334
enciklopedija.lv	2 201 934	1 820 626
industria.lndb.lv	5 981	14 854
gids.lnb.lv	4 171	18 792
literaturascelvedis.lv	7 586	17 038
biblioteka.lv	116 075	106 536
Gramata500.lv	3 066	8 523

LNB 2024. gadā pārņēma un nostiprināja valsts mēroga tiešsaistes datubāzu abonēšanas pakalpojumu, kļūstot par galveno koordinējošo institūciju datu resursu nodrošināšanā akadēmiskajām, pētnieciskajām un publiskajām bibliotēkām. Izveidojot Elektronisko resursu pakalpojumu sektoru, LNB nodrošināja ne tikai efektīvu administrēšanu, bet arī mērķtiecīgu satura popularizēšanu un kompetenču stiprināšanu šajā jomā. Gada laikā noslēgti 16 licenču līgumi ar izdevējiem un 125 apakšlicenču līgumi ar institūcijām, abonējot gan vietējos, gan starptautiski atzītus e-resursus.

Nacionālā enciklopēdija turpināja aktīvu attīstību satura un tehnoloģiju jomā. Gada laikā tika publicēti 611 jauni šķirķļi un 2517 jaunas multimediju vienības (125% no plānotā). Tika turpināta sadarbība ar esošajiem autoriem, kā arī piesaistīti aptuveni 30 jauni autori. Tika nodrošināta gan satura attīstība, gan tehnoloģiskā pilnveide, kā arī veicināta Latvijas pārstāvība starptautiskā līmenī.

DOM ir LNB centrālā digitālā satura pārvaldības platforma, kas nodrošina digitālā objektu uzkrāšanu, strukturēšanu, apstrādi, saglabāšanu un pieejamību.

DOM ir izstrādāta, lai atbalstītu plaša spektra digitālo objektu pārvaldību – sākot no grāmatām un laikrakstiem līdz fotogrāfijām, kartēm, skaņu un video ierakstiem un cita veida digitālajiem objektiem. Sistēma tiek izmantota gan digitalizēto, gan digitāli radīto objektu aprītē, un tā kalpo kā mugurkauls Latvijas Digitālās bibliotēkas darbībai.

Svarīga DOM funkcionalitātes daļa ir arī datu nodošana Eiropas digitālajai bibliotēkai *Europeana*, tādējādi veicinot Latvijas kultūras mantojuma pieejamību Eiropas un pasaules mērogā.

DOM ļauj efektīvi pārvaldīt miljoniem vienību, un tās attīstība balstās uz starptautiski atzītām labajām praksēm un kultūras mantojuma digitālās pārvaldības standartiem. Tā ir arī atvērta tālākai integrācijai un paplašināšanai, piemēram, nodrošinot automatizētu runas atpazīšanu audio un video ierakstiem, pilnteksta indeksēšanu un modernu meklēšanas funkcionalitāti.

Līdz ar to DOM ir stratēģisks risinājums, kas nodrošina Latvijas kultūras digitālā mantojuma uzticamu pārvaldību un pieejamību nākamajām paaudzēm. 2024. gada decembrī DOM sistēmā glabājas vairāk kā – 916 682 digitālie objekti, kas satur vairāk kā 23 347 329 datņu.

Būtisku nozīmi ieņem LNB mākoņdatošanas pārvaldības un pakalpojumu platformas un tās infrastruktūras (datu centri) maksas pakalpojumi Valsts datu apstrādes mākonī, nodrošinot valsts pārvaldes, jo īpaši zinātniski pētnieciskajām institūcijām, izglītības iestādēm un kultūras institūcijām, kā arī privātpersonām, kurām ir deleģēta valsts pārvaldes funkcija, atbilstošas veikspējas, mērogojamus, mūsdienīgus ar augstu pievienoto vērtību esošus skaitļošanas, datu glabāšanas un tīkla pakalpojumus, kopējais pakalpojumu apjoms vairāk kā 30 pakalpojumi.

Noslēdzot, 2024. gada LNB pakalpojumu attīstība apliecina, ka mūsdienīgu, saturiski nozīmīgu, sabiedrības un klientu vajadzībām atbilstošu pakalpojumu piedāvājumu iespējams veidot tikai ciešā mijiedarbībā ar sabiedrību un LNB klientiem. Sevišķa loma tajā ir dialogam ar jaunākajām paaudzēm, kuru ikdienas pieredzē bibliotēka kļūst par dabiski integrētu, praktiski noderīgu un vērtībās balstītu resursu.

2.5.3. DARBĪBAS VIRZIENS – KULTŪRVIETA

“Mēs nostiprināsim LNB kā kultūrvieta nācīgas demokrātiskai izaugsmei un starptautiskai atpazīstamībai”

LNB ieņem nozīmīgu vietu gan Latvijas, gan starptautiskajā kultūrainavā, darbojoties kā dinamiska kultūrvieta, kuras mērķis ir ne tikai glabāt un nodrošināt piekļuvi kultūras mantojumam, bet arī aktīvi veidot sabiedrības domāšanu, stiprināt demokrātiskās vērtības un veicināt lasīšanas paradumus. LNB darbība kultūras jomā 2024. gadā turpināja nostiprināt tās kā atvērtas, daudzslāņainas un iekļaujošas kultūrvietas statusu.

Kultūras notikumu klāstā izceļamas vairākas augstvērtīgas un simboliski nozīmīgas izstādes: “Teksts mūs neinteresē”, “Paātrinājums: latviešu grāmatniecības īsais ceļš no aizbildniecības līdz patstāvīgai nozarei 19. gadsimtā”, kā arī skaņu tehnikas vēsturei veltītā izstāde “Ieskaņots. Atskaņots. No fonogrāfa līdz mūzikas centram”. Tās piedāvāja idejiski daudzveidīgu saturu un atklāja bibliotēkas krājumu kā kultūrvēsturisku liecību kopumu. Izstāžu pavadošās pasākumu programmas rosināja sabiedrisko diskusiju un veicināja interesi par lasīšanas un izdevējdarbības vēsturi, mūsdienu kultūras procesiem un atmiņas kultūru.

Pasākumu cikls “Latviešu grāmatai 500” 2024. gadā spilgti apliecināja LNB kā daudzveidīgu, sabiedrību iesaistošu un uz kultūras dialogu vērstu kultūrvieta. Bibliotēka ne tikai radīja telpu izzīņai un pārdomām, bet arī kļuva par platformu, kurā grāmata tika aktualizēta kā nozīmīgs kultūras, domas un identitātes nesējs. Lielu rezonansi guva izstāde “Teksts mūs neinteresē” un to pavadošie pasākumi, ko apmeklēja vairāk nekā 20 000 interesentu, kā arī reģionos īstenotais literāro darbnīcu cikls “Grāmata rosina sarunu par aktuālo”. Šīs norises papildināja starptautiskā konference par grāmatniecības vēsturi 2024. gada 25. līdz 27. novembrī “Grāmatniecība Agrīnajos Jaunajos laikos: pārrobežu kustība starp Beniluksa valstīm un Baltijas jūras reģionu”, kas pulcēja pētniekus un ekspertus no vairākām valstīm. Vienlaikus tika īstenoti arī izglītojoši un simboliski pasākumi reģionālajās bibliotēkās un diasporā – piemēram, pasākumi ar literātu godināšanu, radošām aktivitātēm bērniem un sabiedriskām

lasīšanām. Šo norišu kopums apliecina LNB spēju veidot kultūras telpu, kurā tiek stiprināta grāmatas vērtība, rosināta sabiedrības līdzdalība un saglabāta saikne starp tradīcijām un mūsdienu lasīšanas paradumiem.

Kultūras notikumu apmeklējums	2023. gadā	2024. gadā
Izstāžu zāļu apmeklējums	50 547	57 562
Muzeja apmeklējums	56 792	64 633
Norišu apmeklējums	31 283	27 031
LNB rīkoto pasākumu ārpus LNB telpām apmeklējums	288	1 100

LNB stiprināja savu kultūrvietas tēlu, aktīvi iesaistoties sabiedriskās kampaņās un festivālos – piemēram, dalība sarunu festivālā “Lampa” un Muzeju nakts tika rīkota sabiedrības iesaistes kustības “Restarts lasīšanai” zīmē, aicinot apmeklētājus piedalīties lasīšanas maratonā LNB ātrijā, dalīties ar mīļāko grāmatu nosaukumiem u.c. aktivitātēm. Šīs aktivitātes ne tikai piesaistīja jaunus apmeklētājus, bet arī nostiprināja LNB kā vietas tēlu, kur vienlaikus iespējams izglītoties, iedvesmoties un piedalīties nozīmīgās sabiedriskās norisēs.

LNB īstenoja visaptverošas un valstiski nozīmīgas lasīšanas veicināšanas programmas ar mērķi stiprināt sabiedrības saikni ar valodu, kultūru un demokrātiskas līdzdalības pamatiem. Par spilgtākajiem notikumiem kļuva “Lielie lasīšanas svētki”, kas vienoja tūkstošiem dalībnieku Latvijā un diasporā, un Nacionālās skaļās lasīšanas sacensības, kas mērķtiecīgi veicināja zēnu iesaisti un lasīšanas prestižu skolēnu vidū. Ar sabiedrības iesaistes kustību “Restarts lasīšanai” tika paplašināta līdzdalība lasīšanas kultūras stiprināšanā, iesaistot valsts, pašvaldību un sabiedrības partnerus kopā ar lasīšanas vēstnešiem visā Latvijā. Šī kopdarbība veido pamatu sabiedrībai, kurā aug zinātkāri, kritiski domājoši un empātiski jaunieši ar spējam izprast kopsakarības, pieņemt pārdomātus lēmumus un aktīvi līdzdarboties sabiedrības attīstībā. Mērķtiecīgi tika attīstītas arī profesionālās kompetences – 756 pedagogi un bibliotekāri apguva izstrādātu kursu par lasīšanas veicināšanas kultūru izglītības iestādēs. Projekts “Grāmata rosina sarunu par aktuālo” aktualizēja tādas tēmas kā karš, ekoloģija un personību stāsti, nodrošinot literāro dialogu visos Latvijas reģionos.

LNB lasīšanas veicināšanas aktivitātes tika papildinātas ar pētniecībā balstītiem pasākumiem, lai padziļināti izprastu sabiedrības attieksmi, paradumus un uzvedību lasīšanas jomā. Sadarbībā ar socioloģisko pakalpojumu aģentūru SolidData tika veikti divi reprezentatīvi pētījumi – “Latvijas iedzīvotāju lasīšanas paradumi” un “Latvijas iedzīvotāju brīvā laika lasīšanas paradumi”, kopumā aptaujājot vairāk nekā 2000 respondentu. Papildus tam tika veikta kvalitatīva jauniešu lasīt pieredzes analīze izstādes “Tiesības uz bibliotēku” veidošanas ietvaros. Un uzsākta eseju sērija “Latviešu grāmatai 500” par lasīšanas vēsturi un mūsdienu lasīšanas paradumiem, kas publicēta interneta žurnālā Punctum, turpinot LNB kā kultūrvietas darbu arī pētniecības un intelektuālās refleksijas laukā.

LNB pasākumu apjoms 2024. gadā bija ievērojams – kopumā organizēti 734 notikumi. Šī plašā kultūras piedāvājuma klātbūtne atspoguļo LNB mērķtiecīgo virzību uz iekļaujošu, saturiski daudzveidīgu un pieejamu kultūras telpu.

Kultūras pakalpojumi	2023. gadā	2024. gadā
Ekskursijas	562	774
Ekskursiju apmeklētāji	10 656	14 219
LNB veidotās izstādes LNB telpās	8	9

Krājuma izlases	36	40
Sadarbības partneru veidotās izstādes LNB telpās	8	12
Klientu veidotās izstādes LNB telpās	6	6
Grāmatu atvēršanas LNB telpās	19	14
Kultūrizglītības pasākumi	651	734
Kultūrizglītības pasākumu apmeklētāji	26 559	31 595
Norises meditācijas telpā	38	35
Meditācijas telpas norišu dalībnieki	7 647	9 303

Projekta “Zināšanu centri pilsētvidē transformatīvas publiskās vietas hibrīdbibliotēkās Baltijas jūras reģionā” (*“Interreg BALTIC–UKH, Urban Knowledge Hubs – Transformative Societal Spaces for Hybrid Libraries in the Baltic Sea Region”*) ietvaros LNB īstenoja būtiskus uzlabojumus “Jauniešu telpas” infrastruktūrā un piedāvājumā, padarot lasītavu mūsdienīgāku, daudzfunkcionālāku un pielāgotu jauniešu interesēm un vajadzībām. Veiktie uzlabojumi ietvēra jauna dizaina mēbeļu iegādi, lietotājdraudzīga zonējuma izveidi individuālai un grupu darbībai, kā arī tehnoloģisko aprīkojumu izglītojošu un radošu aktivitāšu nodrošināšanai. Papildus infrastruktūrai jauniešu telpā attīstīts arī satura piedāvājums, tai skaitā regulāras nodarbības, tikšanās ar autoriem un tematiskie pasākumi, kas veicina lasīšanas kultūru un bibliotēkas uztveri kā nozīmīgu vietu ikdienas dzīvē.

Turpinot darbu pie līdzdalības paplašināšanas un kultūras pieejamības reģionos, LNB organizēja ceļojošās izstādes, radošās darbnīcas un nodarbības tiešsaistē. Meditācijas telpas nodarbības tiešraidēs piesaistīja plašu auditoriju, veidojot vietu intelektuālām pārdomām un garīgai refleksijai par kultūrvēsturiskiem tekstiem.

LNB 2024. gadā turpināja mērķtiecīgu darbu medijpratības veicināšanā, īpaši fokusējoties uz bibliotekāru, pedagogu un ar jauniešiem strādājošo speciālistu izglītošanu par mākslīgā intelekta ietekmi, informācijas ticamību, kritiskās domāšanas attīstīšanu un spēju izvērtēt mediju saturu. Šajā kontekstā tika īstenoti vairāki tiešsaistes un klātienē semināri, no kuriem vislielāko atsaucību guva tīmekļseminārs “Mākslīgais intelekts un medijpratība: iespējas un izaicinājumi”, apliecinot sabiedrības augošo interesi par šo aktuālo tēmu. Vienlaikus LNB uzsāka dalību starptautiskajā ERASMUS+ projektā “LIBRA.I.”, kas vērsts uz bibliotēku lomas stiprināšanu medijpratības izglītībā. Kā kultūrvieta bibliotēka arī aktīvi veicināja sabiedrības līdzdalību pilsoniskos procesos – piemēram, seminārā “Eiropas Parlamenta vēlēšanas: vai katra balss ir no svara”, kurā galvenā uzmanība tika veltīta senioru un plašākas sabiedrības informēšanai par vēlēšanu nozīmi un mediju lietošanas prasmēm.

Medijpratības pasākumi	Dalībnieki 2024. gadā
Tīmekļseminārs "Eiropas Parlamenta vēlēšanas: vai katra balss ir no svara?"	145
Tīmekļseminārs "Medijpratība skolās: kā mācīt un mācīties"	306
Tīmekļseminārs "Mākslīgais intelekts un medijpratība: iespējas un izaicinājumi"	433
Pasaules medijpratības un informācijpratības nedēļā rīkots tīmekļseminārs "Mediji un bibliotēkas informācijas mijiedarbībā"	127
Kompetenču pilnveides programma "Medijpratības meistari"	188

Līdztekus tika turpinātas sociālās iniciatīvas, tostarp "Asinsdonoru dienas LNB" un simboliskā zibakcija "Gaismas ceļš – grāmatu draugu ķēde", kurā piedalījās aptuveni 200 dalībnieku. LNB ar savu kultūras programmu, sabiedriskajiem notikumiem un saturiski dziļām izstādēm konsekventi īstenoja stratēģisko uzdevumu – būt kā atvērtai, intelektuāli nozīmīgai un sabiedrību vienojošai kultūrvietai. Tā veicina sabiedrības kultūrpratību, demokrātisko līdzdalību un stiprina Latvijas kultūras identitāti vietējā un starptautiskā mērogā.

LNB izdevējdarbība 2024.gadā

Datu kopa "Transcripts of interviews about micro-publishing". Elza Ungure, Rīga, LNB, 2024.

Latvijas jaunākās grāmatas: informatīvs izdevums (24 numuri gadā). Rīga, LNB, 2023.

Periodikas rādītājs. 2023. Redaktors: Ilona Dukure, Gita Mikuda, Rīga, LNB, 2024.

Latvijas izdevējdarbības statistika, 2023. Rīga, LNB, 2024

LNB Zinātnisko rakstu 12. (XXXII) sējums "Tuvlasījums – tāllasījums". Atbildīgās redaktors: Anda Baklāne, Eva Eglāja-Kristsons, Rīga, LNB, 2024

LNB Zinātnisko rakstu 13. (XXIII) sējums "Piētisms Baltijas vēsturē – pētnieciskas aktualitātes un detaļpētījumi (17.-20.g.s)". Atbildīgā redaktore: Beata Paškevica, Rīga, LNB, 2024

Literatūras ceļvedis. Atbildīgais par izdevumu: LNB Bibliotēku attīstības centrs. Rīga, LNB, 2024

Katalogs "Baltā Vilka zemeņu lauks". Silvija Tretjakova. Rīga, LNB, 2024

UNESCO materiāls "Vadlīnijas digitālo platformu pārvaldībai: Vārda brīvības un informācijas piekļuves nodrošināšana, izmantojot daudzpusu pieeju".

Atbildīgais par izdevumu: LNB Bibliotēku attīstības centrs. Rīga, UNESCO, LNB, 2024

Bibliotēkas ilgtspējīgai nākotnei: Manifests 2024. gada Eiropas savienības vēlēšanām .

Atbildīgais par izdevumu: LNB Bibliotēku attīstības centrs. Rīga, LNB, 2024

Deklarācija par arhīvu, bibliotēku, muzeju un kultūras mantojuma vietu aizsardzību bruņotu konfliktu un politiskas nestabilitātes laikā.

Atbildīgais par izdevumu: LNB Bibliotēku attīstības centrs. Rīga, LNB, 2024
IFLA Ziņojums par attīstības tendencēm: 2023. gada atjauninājums. Atbildīgais par izdevumu: LNB Bibliotēku attīstības centrs. Rīga, LNB, 2024
IFLA Interneta manifests. Atbildīgais par izdevumu: LNB Bibliotēku attīstības centrs. Rīga, LNB, 2024
Brisbenas deklarācija. Atbildīgais par izdevumu: LNB Bibliotēku attīstības centrs. Rīga, LNB, 2024
Pārskata ziņojums par Latvijas bibliotēkām 2023. gadā. Atbildīgais par izdevumu: LNB Bibliotēku attīstības centrs. Rīga, LNB, 2024
Jaunieguvumu apskats: humanitāro un sociālo zinātņu izdevumi svešvalodās. Sastādīja: L.Vē, Rīga, LNB, 2024. Nr.1.-4.
Jaunieguvumu apskats: tehnoloģiju un dabaszinātņu izdevumi svešvalodās. Sastādītāja: Z.Bondare, Rīga, LNB, 2024. Nr.1.-4.
“Rīgas ielas. Labais krasts”. Edgars Lecis, Inese Grandāne, Rīga, LNB, 2024.
Digitālās Bibliotēkas vēstis. Rīga, LNB, 2024
Liber Amicarum et Amicorum in Honour of Andris Vilks. Rīga, LNB, 2024
Lorem Ipsum. Testus nostra nihil interest. Aleksejs Muraško. Rīga, LNB, 2024

2.5.4. Darbības virziens – SADARBĪBA

“LNB ir līderis bibliotēku nozarē, grāmatzinātnes un digitālā kultūras mantojuma jomā, nozīmīgs humanitāro un sociālo zinātņu pētniecības centrs un sadarbības partneris kultūrā un izglītībā.”

2024. gadā LNB apliecināja sevi kā uzticamu partneri kultūras, izglītības, zinātnes un mākoņdatošanas pakalpojumu jomās, demonstrējot profesionālu kompetenci, stabilitāti un spēju kvalitatīvi iesaistīties satura un pakalpojumu veidošanā. LNB aktīvi darbojās gan nacionālā, gan starptautiskā mērogā, iesaistoties sadarbības projektos, iniciatīvās un diskusijās. Vienlaikus tā pildīja koordinējošu lomu bibliotēku nozarē – īstenojot projektus, stiprinot profesionālo vidi, sniedzot metodisko atbalstu un iesaistoties politikas veidošanā, tostarp normatīvā regulējuma pilnveidē un nozares interešu aizstāvībā.

LNB 2024. gadā aktīvi iesaistījās nozares normatīvā regulējuma attīstībā, piedaloties Latvijas Bibliotēku padomes darba grupā, sniedzot ieguldījumu bibliotēku nozares interešu pārstāvībā un tiesiskā ietvara atjaunošanā. Pārskata periodā Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas Informācijas un dokumentācijas terminoloģijas apakškomisija pārskatīja Bibliotēku likuma jaunās redakcijas projektu no terminoloģiskā aspekta un sniedza ieteikumus LBP darba grupai, kas vērtē likuma atbilstību mūsdienu nozares vajadzībām.

2024.gd vasarā LNB apliecināja tās pārliecību par Baltijas Nacionālo bibliotēku partnerības nozīmi kā 37. Baltijas Nacionālo bibliotēku vasaras semināra “LiLaEst” rīkotāja, trīs dienu garumā Siguldā pulcējot kolēģus no Lietuvas, Latvijas un Igaunijas, lai kopīgi diskutētu par nacionālo bibliotēku nākotnes lomu, attīstības virzieniem un stiprinātu profesionālos kontaktus Baltijas mērogā.

LNB kā zinātniskā institūcija nostiprināja savu vietu Latvijas zinātnes ekosistēmā, sekmējot pētniecības aktivitātes grāmatniecības, lasīšanas kultūras, bibliotēku attīstības un digitālā kultūras mantojuma jomās. Notika aktīva dalība

zinātniskos pasākumos, tai skaitā nacionālās nozīmes konferencēs, piemēram, starptautiskajā grāmatniecībai veltītajā konferencē “Grāmata – laikmeta un kultūras liecība”, kur LNB uzstājās kā satura līdzveidotāja un zināšanu platforma. Zinātnisko kapacitāti stiprināja arī iesaiste dažādos pētniecības projektos, piemēram, sadarbībā ar LU Literatūras, folkloras un mākslas institūtu, kā arī ar Latvijas Zinātnes padomi.

Konferences, semināri, diskusijas un lasījumi	2023. gadā	2024. gadā
LNB organizētas konferences	12	7
LNB organizēto konferenču dalībnieki	2 492	936
LNB organizētie semināri, diskusijas un lasījumi	37	44
LNB organizēto semināru, diskusiju un lasījumu dalībnieki	2 453	2 024

LNB kā zinātniskā institūcija aktīvi veidoja un sekmēja sadarbību ar vietējiem un starptautiskiem partneriem, piedaloties pētniecības projektos un kopīgi īstenojot zinātniskus pasākumus. Sadarbībā ar Latvijas Universitāti veikts kvalitatīvs pētījums par publisko bibliotēku lomu sabiedrības lasīšanas paradumu veidošanā. Ar CENL, CERL, Igaunijas Nacionālo bibliotēku un Eiropas universitātēm uzsākti darbi pie kopīgiem izdevumiem un izstāžu projektiem. LNB pārstāvji uzstājās starptautiskās konferencēs (IASA, IAML, KISMIF, Fast Forward), piedalījās konsorcijs sanāksmēs un sadarbojās pētniecībā ar partneriem Vācijā, Igaunijā, Austrijā, Grieķijā un Spānijā. Šī sadarbība paplašināja LNB iesaisti starptautiskā zinātnes apritē un nostiprināja tās vietu kā aktīvai dalībniecei humanitāro un sociālo zinātņu pētniecībā.

LNB sadarbības modeļi 2024. gadā apliecināja institūcijas nozīmīgo lomu digitālā kultūras mantojuma pārvaldībā, starptautiskā pētniecībā un informācijas pieejamības nodrošināšanā. LNB būtiski stiprināja sadarbību kultūras mantojuma pieejamības, digitalizācijas un datu apmaiņas jomās, veicinot partnerību ar bibliotēkām, muzejiem un kultūras institūcijām visā Latvijā un ārpus tās. Digitālās bibliotēkas platformai pievienojās 13 jauni satura partneri, tostarp 9 reģionālās bibliotēkas, Latvijas Nacionālais teātris, muzeji un citas institūcijas. Izcelta Preiļu Galvenās bibliotēkas veidotā kolekcija ar vairāk nekā 300 objektiem. Projektā *Twin it!* Europeana platformai piegādāts Brīvības pieminekļa 3D modelis. Nodrošinātas apmācības 88 bibliotēku darbiniekiem par darbu ar DOM, ATS un APLIS sistēmām, lai to saturs būtu pieejams Digitālajā bibliotēkā. Turpināta sistēmas attīstība, veikti metadatu kvalitātes uzlabošanas pasākumi DOM sistēmā.

Aktualizēta Latvijas bibliotēku statistika IFLA “Library Map of the World”, sasniedzot 90,57 % datu pieejamības indeksu un 4. vietu pasaulē.

LNB turpināja mērķtiecīgi stiprināt bibliotekāru profesionālo kompetenču attīstību, piedāvājot daudzveidīgas formālās un neformālās izglītības iespējas. Kompetenču attīstības centrā īstenotas vairāk nekā 30 neformālās izglītības programmas, tostarp jaunas iniciatīvas, kā pašvadītās e-mācības un izbraukuma kursi reģionos. Nozīmīga bija arī LNB iesaiste Erasmus+ projektā NEDlib, kurā izstrādāti mācību moduļi un uzsākta dalībnieku atlase no Latvijas reģionālajām bibliotēkām. Projektā “EU4Dialogue” īstenotas divas vasaras skolas, mentoringa programmas un profesionālās prakses bibliotekāriem no Moldovas un Dienvidkaukāza valstīm, savukārt LNB darbinieki sniedza ekspertīzi semināros Moldovā par bibliotēku datu pārvaldību. LNB kā profesionālās izglītības centrs arī nodrošināja mācību prakses, profesionālās kompetences pilnveides programmas, kā arī veica bibliotekāru kompetenču novērtējumu, kura rezultāti prezentēti BIBLIOcon konferencē Hamburgā. Visas šīs aktivitātes nostiprina LNB lomu kā izglītības un nozares kompetences centru Latvijā.

Profesionālās pilnveides pakalpojumi	2023. gadā	2024. gadā
Sagatavoto un aktuālo bibliotēkāju profesionālās pilnveides kursu programmu skaits	38	41
LNB īstenoto bibliotēkāju profesionālās pilnveides kursu programmu skaits	38	40
LNB īstenoto profesionālās pilnveides pasākumi (ieskaitot kursus)	118	137
Profesionālās pilnveides pasākumu (ieskaitot kursus) apmeklētāji	6 380	5 433
LNB nodrošinātās profesionālās pilnveides kursu bibliotēkariem akadēmiskās stundas	1 347	2 004
Informatīvi/ izglītojoši semināri	28	26
Informatīvo/ izglītojošo semināru dalībnieki	2 353	2 508
Reģionālā līmeņa bibliotēku stiprināšanas pasākumi	5	17
Reģionālā līmeņa bibliotēku stiprināšanas pasākumu dalībnieki	156	2 181
Kompetenču attīstības centra realizētās neformālās izglītības programmas	29	27
Kompetenču attīstības centra realizētās neformālās izglītības programmu dalībnieki	921	1 044
Kompetenču attīstības centra realizētās formālās izglītības programmas	4	7
Kompetenču attīstības centra realizētās formālās izglītības programmu dalībnieki	50	39

LNB aktīvi turpināja pārstāvēt Latviju vairākās starptautiskās profesionālās organizācijās, veicinot zināšanu apmaiņu, labās prakses ieviešanu un Latvijas bibliotēku nozares atpazīstamību starptautiskajā vidē. Bibliotēka bija pārstāvēta tādās organizācijās kā IFLA (Starptautiskā bibliotēku asociāciju un institūciju federācija), CENL (Eiropas nacionālo bibliotēku direktoru konference), kā arī vairākās sadarbības platformās Baltijas un Ziemeļvalstu reģionā. Šī iesaiste nodrošināja LNB iespēju piedalīties politiku veidošanā, stratēģiskās attīstības jautājumu apspriešanā un starptautiskos pētniecības un digitalizācijas projektos.

LNB dalība starptautiskās profesionālās organizācijās	Saīsinājums	LNB pārstāvība organizācijā
Starptautiskā Bibliotēku asociāciju un institūciju federācija <i>International Federation of Library Associations and Institutions</i>	IFLA	Conference of Directors of National Libraries (CDNL) – līdz 02.09.2024 LNB pārstāv A.Vilks, no 03.09.2024 – D.Baltiņa. Europe Regional Division Committee – D.Baltiņa. Pilnvaru termiņš 2023-2025. Cataloguing Section – M.Kreislere. Darbs sekcijas komitejā. Pilnvaru termiņš 2023-2025. Environment, Sustainability and Libraries Section (ENSULIB) – K.Deksne. Darbs sekcijas komitejā. Pilnvaru termiņš 2023-2025. Bibliography Section – I.Āķe. Rare Books and Special Collections Section – B.Orlova. Libraries for Children and Young Adults Section – M.Freivalde.
Eiropas RDA interešu grupa <i>European RDA Interest Group</i>	EURIG	LNB pārstāv M.Kreislere
Eiropas Nacionālo bibliotēku direktoru konference <i>Conference of European National Librarians</i>	CENL	LNB līdz 02.09.2024 pārstāv A.Vilks, no 03.09.2024 – D.Baltiņa. Books and Audiences Network Group (BANG!) – Grāmatu un auditoriju grupā pārstāv I.Vaivode. Pilda sekcijas sekretāres un mantzīnes uzdevumus
Eiropas Zinātnisko bibliotēku asociācija <i>Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche - Association of European Research Libraries</i>	LIBER	D.Baltiņa – dalība LIBER konferences programmas komitejā
Starptautiskā ISBN aģentūra <i>International ISBN Agency</i>	ISBN	LNB pārstāv A.Gailīte
Starptautiskā ISMN aģentūra <i>International ISMN Agency</i>	ISMN	LNB pārstāv A.Gailīte
Starptautiskais ISSN centrs <i>International Centre for the registration of serial publications. ISSN. International Centre</i>	CIEPS	LNB pārstāv G.Mikuda
Baltijas jūras reģiona bibliotēku apvienība <i>Bibliotheca Baltica</i>	BB	LNB līdz 02.09.2024 pārstāv A.Vilks, no 03.09.2024 – D.Baltiņa. Darbs asociācijas valdē. Pilnvaru termiņš 2020-2024. V.Piščikova – asociācijas auditore
Baltijas Izpētes attīstības asociācija	AABS	LNB ir institucionālais biedrs

Association for the Advancement of Baltic Studies		
Starptautiskā Mūzikas bibliotēku, arhīvu un dokumentācijas centru asociācija <i>International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres</i>	IAML	LNB pārstāv R.Almane-Palmbaha, Z. Grosa
Starptautiskā Skaņas un audiovizuālo arhīvu asociācija <i>International Association of Sound and Audiovisual Archives</i>	IASA	LNB pārstāv Z.Grosa
Eiropas Bibliotēku, informācijas un dokumentācijas asociāciju birojs <i>European Bureau of Library Information and Documentation Associations</i>	EBLIDA	LNB kā asociētais biedrs Darbs asociācijas izpildkomitejā - K.Kukaine Pilnvaru termiņš 2021- 2024 un 2024-2027
Eiropas Zinātnisko bibliotēku konsorcijs <i>Consortium of European Research Libraries</i>	CERL	LNB pārstāv B.Orlova. Darbs asociācijas komitejā. Pilnvaru termiņš 2023-2024.
Baltijas Audiovizuālo Arhīvu Padome <i>Baltic Audiovisual Archival Council</i>	BAAC	LNB pārstāv Z.Grosa. Darbs asociācijas valdē. Pilnvaru termiņš 2022-2025.
Starptautisks Holandiešu un flāmu mākslas kuratoru tīkls <i>Dutch And Flemish art From The Low Countries</i>	CODART	LNB pārstāv D.Zinovjevs
Eiropas Grāmatniecības muzeju asociācija <i>Association of European Printing Museums</i>	AEPM	LNB pārstāv M.Treile
Starptautiskā Ex Libris lietotāju grupa <i>International Group of Ex Libris Users</i>	IGELU	LNB pārstāv I.Kurme un I.Tiltiņa
Starptautiskā Bērnu un jaunatnes literatūras padome <i>International Board on Books for Young People</i>	IBBY, Latvijas Nacionālā sekcija – LBJLP	AD BLC kā individuālie biedri

Digitālās humanitārās zinātnes Ziemeļvalstīs un Baltijas valstīs <i>Digital Humanities in the Nordic and Baltic countries</i>	DHNB	LNB pārstāv A.Baklāne. Darbs asociācijas valdē. Pilda asociācijas sekretāres uzdevumus. Pilnvaru termiņš 2023-2024.
Ziemeļvalstu tīklošanās grupa bibliogrāfijas un infrastruktūras jautājumos <i>Nordic Networking Group on bibliographic and infrastructure topics</i>	NNG	LNB pārstāv I.Āķe un E.Skvireckis
Starptautiskā Grāmatu un papīra restauratoru asociācija <i>International Association of Book and Paper Conservators</i>	IADA	LNB pārstāv I.Daugule-Balode
Darba grupa Austrumeiropas, Centrālu Austrumeiropas un Dienvidaustrumeiropas pētniecībai <i>Die Arbeitsgemeinschaft der Bibliotheken und Dokumentationsstellen der Ost-, Ostmittel- und Südosteuropaforschung</i>	ABDOS	LNB pārstāv Baltijas un Letonikas Centrs
Starptautiskā Muzeju padome <i>International Council of Museums</i>	ICOM	LNB pārstāv M.Treile
Eiropas Komisijas ekspertu grupa vienotai Eiropas kultūras mantojuma datu telpai <i>European Commission Expert Group on the Common European Data Space for Cultural Heritage</i>	CEDCHE	Latviju pārstāv K.Bandere
Starptautiskā Publikāciju saišu veidošanas asociācija <i>Publishers International Linking Association</i>	Crossref	LNB pārstāv A.Gailīte

Vienota valodas resursu un tehnoloģiju infrastruktūra <i>Common Language Resources and Technology Infrastructure</i>	CLARIN	LNB pārstāv Digitālās attīstības departaments
Eiropas Sinoloģijas bibliotēku asociācija <i>European Association of Sinological Librarians</i>	EASL	LNB pārstāv E.Pavlova
Eiropas Digitālā bibliotēka <i>The European Digital Library</i>	Europeana	Out of commerce works darba grupa J. Īvāns (2024.gadā piedalās kā EUIPO pārstāvis) Latvijas Nacionālā agregatora pārstāvji A. Žogla, E.Boltris

LNB ir veicinājusi sadarbību ar citām valsts pārvaldes iestādēm un zinātniski pētnieciskajām institūcijām, kā arī privātpersonām, kurām ir deleģēta valsts pārvaldes funkcija, ārpus kultūras resora, mākoņdatošanas pārvaldības un pakalpojumu platformā, kas integrēta Valsts datu apstrādes mākonī.

2.5.5. LNB DARBĪBAS STRATĒGIJAS PRIORITĀTE – CILVĒKI

2024. gadā LNB būtiski pilnveidoja darbinieku profesionālās zināšanas, īpaši akcentējot digitālās prasmes un starptautisko sadarbību. Īstenotas vairāk nekā 30 mācību aktivitātes, t. sk. jaunas neformālās izglītības programmas, Erasmus+ mobilitātes, pieredzes apmaiņas braucieni uz Ziemeļvalstīm un Vāciju. Atjaunota iekšējās komunikācijas sistēma. LNB darbinieki iesaistījušies starptautiskās konferencēs un projektos, kā arī sekmīgi absolvējuši augstākās izglītības programmas, stiprinot profesionālo kapacitāti un bibliotēkas attīstības potenciālu.

Izstrādāta un aprobēta neformālās izglītības programma “Latvijas Nacionālās bibliotēkas funkcijas un vieta Latvijas bibliotēku sistēmā” LNB darbiniekiem. Apliecības ieguvuši 15 darbinieki, programma tiks turpināta 2025. gadā. Notikušas vairāk kā 20 pieaugušo izglītotāju mobilitātes Erasmus projekta ietvaros.

2024. gadā LNB fokusējās uz zināšanu pārneses stiprināšanu starp paaudzēm, veicinot mentoringu, kopdarbu un iekšējo apmācību. Tāpēc īpaši nozīmīgas kļūst starpdepartamentu sanāksmes un mācības, kas sekmē ilgtermiņa kompetenču nodošanu. 2024. gadā LNB īstenoja vairākas iniciatīvas, lai piesaistītu un noturētu jaunus speciālistus, pozicionējot sevi kā pievilcīgu darba devēju. Uzlabots jauno darbinieku darbā ievadīšanas process, veidoti saziņas kanāli un regulāras sanāksmes struktūrvienībās, kā arī ieviestas kolektīvās diskusijas un “prāta vētras”. Ievērojama loma bija ikmēneša informācijas rītiem ar iespēju uzdot jautājumus vadībai. Veikta darbinieku apmierinātības un iesaistes aptauja, kas palīdz identificēt uzlabojamos aspektus, veicinot iekļaujošu un uzticamu darba vidi.

2.5.6. LNB DARBĪBAS STRATĒGIJAS PRIORITĀTE – PROCESI

Institucionālā līmenī LNB 2024. gadā pilnveidoja savu iekšējo normatīvo regulējumu, tostarp ar mērķi stiprināt atbilstību zinātniskās institūcijas statusam un uzlabot pārvaldības caurspīdīgumu.

2024. gadā īstenojot mērķi pilnveidot elektronisko dokumentu apriti, darba efektivitāti un lēmumu pieņemšanas kvalitāti, LNB uzsāka pāreju uz jaunu dokumentu vadības sistēmu “Namejs”. LNB būtiski pilnveidoja projektu pārvaldību, atjaunojot Projektu uzraudzības padomi un apstiprinot projektu ieviešanas kārtību.

LNB turpināja mērķtiecīgi attīstīt risku vadību, ieviešot risku un incidentu reģistru, gada plānā iekļaujot risku mazināšanas pasākumus. Izstrādāts Krājumu glābšanas plāns ārkārtas situācijās, kura apstiprināšana paredzēta 2025. gadā. Šie pasākumi veido gatavības kultūru un stiprina LNB noturību, aizsargājot darbiniekus, krājumu un

apmeklētājus. LNB 2024. gadā uzsāka pakalpojumu izvērtēšanu un klientu vajadzību sistemātisku izzināšanu, piedaloties mācībās par publisko pakalpojumu pārvaldību. Tika stiprināta orientācija uz lietotāju pieredzi un pakalpojumu kvalitāti.

2.5.7. LNB DARBĪBAS STRATĒGIJAS PRIORITĀTE – VIDE

2024. gadā LNB īstenoja vairākas infrastruktūras uzlabošanas iniciatīvas – optimizētas un sakārtotas noliktavu telpas, pabeigta Audiovizuālās lasītavas mēbeļu un interjera pārkārtošana, uzlabots apgaismojums telpā bez dabīgās gaismas. Noslēgts ilgtermiņa nomas līgums par kafejnīcas “Klīversala” telpu un aprīkojuma nomu, nodrošinot ēdināšanas pakalpojumu darbiniekiem un apmeklētājiem, būtiski uzlabojot viņu apmierinātību. Drošības tīklam ir apzināti iespējamie arhitektoniskie un konstruktīvie risinājumi, kā arī apzinātas to izmaksas.

2024. gadā LNB turpināja īstenot “zaļās domāšanas” un resursu taupīšanas pasākumus. Visās lasītavās pabeigta LED apgaismojuma uzstādīšana, veikta lasītavu noslodzes analīze, iesniedzot priekšlikumus par efektīvāku resursu izmantošanu. Sagatavota dokumentācija ANM projektam “Energoeфективitātes uzlabošana Rakstos” un norit projektēšana saules parka izveidei Mūkusalas ielas 5 autostāvvietā.

Attiecībā uz IKT risinājumiem - atjaunota izdevēja portāla programmatūra, uzlabota ātrdarbība un integrācija ar citām sistēmām. Veikti uzlabojumi Digitālo objektu pārvaldības sistēmai un Atsauces datu sistēmai, pilnveidojot sadarbību un lietotāju ērtības. Pilnveidota Digitālās bibliotēkas statistika un datu apstrādes procesi. Veikti uzlabojumi sistēmu savstarpējai datu apmaiņai un atjaunota programmatūra, kā arī uzlaboti drošības risinājumi. Ieviesti jauni drošības risinājumi, lai uzlabotu kiberdrošību visām sistēmām, kas izvietotas LNB.

Veikti tehnisko iekārtu uzturēšanas un pilnveides darbi iespēju robežās. Nomainīta un papildināta servertehnika, lai nodrošinātu stabilu pakalpojumu darbību. Pilnveidots datortīkls, nodrošinot daudz lielāku datu caurlaidību. Veiksmīgi pārvaldīts incidents LNB Datu centrā, no kā gūtas mācības un rezultātā pilnveidoti procesi. Pilnveidota Datu centra uzraudzības un automātiska kļūdu apstrāde. Testēta, pārskatīta un pilnveidota darbības nepārtrauktības nodrošināšana LNB datu centrā un sistēmu pieejamībā.

2.6. LNB ZINĀTNISKĀ DARBĪBA UN VEIKTIE PĒTĪJUMI

Latvijas Nacionālajai bibliotēkai ir pētniecības iestādes statuss un tā ir iekļauta valsts zinātnisko institūciju reģistrā. Saskaņā ar likumu par Latvijas Nacionālo bibliotēku, bibliotēka veic zinātniskās pētniecības darbu bibliotēkzinātnē, bibliogrāfijā un grāmatzinātnē. Pētniecības projektos iesaistās gandrīz visu LNB departamentu darbinieki. Kopš 2007. gada LNB ir reģistrēta Latvijas zinātnisko institūciju reģistrā (reģistrācijas Nr. 193110). Pētniecisko darbību koordinē LNB Zinātniskā padome. 2024. gadā LNB ar nodalītu slodzes daļu pētniecībai strādāja 52 darbinieki, no kuriem 15 ir ar doktora grādu.

GALVENIE LNB ZINĀTNISKI PĒTNIECISKĀS DARBĪBAS UZDEVUMI:

- Nodrošināt Letonikas pētniecības attīstību nacionālās identitātes saglabāšanas un stiprināšanas ietvarā;
- Veikt LNB krājuma kolekciju izpēti, dokumentārā mantojuma kontekstualizāciju un bibliogrāfisko datu veidošanu, tā nodrošinot nozīmīgu LNB krājuma informācijas nesēju integrēšanu zinātniskos pētījumos;
- Veikt LNB krājuma kolekciju starpdisciplināru izpēti un tā sekmēt LNB glabātā dokumentārā mantojuma
- Pētīt sabiedrības informacionālās vajadzības un noteikt tām atbilstošus bibliotēku attīstības virzienus tradicionālajā un elektroniskajā vidē;
- Būt nacionālas nozīmes pētniecības, attīstības un izglītības centram:
 - bibliotēku un kultūrvēstures pētniecībā;
 - digitālās vides un satura pētniecībā.

iekļaušanu zinātniskā aprītē, izglītībā un kultūras norisēs;

LAI SASNIEGTU ŠOS MĒRĶUS, LNB VEIC ŠĀDUS UZDEVUMUS:

- veic fundamentālos un lietišķos pētījumus;
- sagatavo un izdot zinātniskas publikācijas;
- nodrošina pētījumu rezultātu praktisku izmantošanu;
- vada un īsteno valsts un starptautiskos projektus un programmas;
- sniedz zinātniskas konsultācijas;
- piedalās jaunu tehnoloģiju izstrādē;
- organizē zinātniskas konferences, seminārus un lekcijas;
- izdod informatīvus materiālus un turpinājumizdevumu *LNB Zinātniskie raksti*;
- veic citus zinātnisko institūciju darbību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus.

LNB pētnieciskā niša Latvijas humanitāro un sociālo zinātņu ainavā ir saistīta ar grāmatas fenomenu un elementiem, kas to veido. LNB stratēģiskais ilgtermiņa mērķis ir būt par nozīmīgu humanitāro un sociālo zinātņu pētniecības centru.

LNB kā zinātniskajā iestādē izpildītais zinātnisko darbu apjoms (EUR)	2023. gadā	2024. gadā
Izpildītais zinātnisko darbu apjoms	191 618.42	283 317.97
Fundamentālie pētījumi	173 534.00	213 313.57
Lietišķie pētījumi	13 750.89	51 104.40
Eksperimentālā izstrāde	4 333.53	18 900.00

LNB attīsta plašu un starpdisciplināru pētniecības virzienu spektru, ietverot bibliotēkzinātņi, grāmatzinātņi, bibliogrāfiju un letoniku, kā arī nacionālās kultūras un identitātes, informācijas un kognitīvo zinātņu izpēti. Būtisks ir darbs grāmatniecības un lasīšanas vēstures jomā, tostarp padomju un trimdas grāmatniecības, bibliotēku un izdevējdarbības izpēti. Paplašinās arī digitālo humanitāro zinātņu virzieni, tostarp kultūras mantojuma datu pārvaldība, digitālie korpusi un automatizētas datu analīzes metodes. Bibliotēkā tiek pētīti arī vizuālie un audiovizuālie kultūras mantojuma aspekti, mūzika un dzimte kultūras kontekstos, kā arī izstāžu kuratoriālās prakses un enciklopēdiskās zināšanas sabiedrības vajadzībām.

LNB zinātniskās darbības rādītāji	2023. gadā	2024. gadā
Valsts pētījumu programmas un Fundamentāli lietišķās pētījumu programmas projekti, kuros LNB piedalās	3	4
Citi starptautiski pētniecības projekti, kuros LNB piedalās	2	4
Dalība starptautiskās zinātniskās konferencēs ārpus Latvijas	17	32
Dalība starptautiskās zinātniskās konferencēs Latvijā	23	19
LNB organizētas starptautiskas zinātniskas konferences	4	3
LNB pētnieku anonīmi recenzētās publikācijas starptautiskajā zinātniskajā periodikā	7	11

LNB pētnieku publikācijas Latvijas zinātniskajā periodikā	13	21
Citas LNB pētnieku publikācijas	64	39
Publicēti izdevumi (LNB Zinātniskie Raksti, Monogrāfijas)	9	2

AKTUĀLI ZINĀTNES PROJEKTI

LNB turpināja iesaisti četros zinātniskajos projektos, no kuriem trīs īstenoti Valsts pētījumu programmas (VPP) ietvaros kā sadarbības partneris, apgūstot finansējumu 248 800 EUR apmērā, bet vienā – kā vadošais partneris Valsts pētījumu programmas un Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas (FLPP) projektā. LNB piedalās šādos projektos: VPP “Latvijas kultūra – resurss valsts attīstībai” projekts “Latvijas kultūras ekosistēma kā resurss valsts izturētspējai un ilgtspējai”; VPP “LETONIKA” projekts “Naratīvs, forma un balss: literatūras iesakņotība kultūrā un sabiedrībā”; VPP “Digitālās humanitārās zinātnes” projekts “Atvērtas un FAIR principi atbilstīgas digitālo humanitāro zinātņu ekosistēmas attīstība Latvijā (DHELI)”, kā arī FLPP projekts “Grāmata un sabiedrība Latvijā: Eiropas dimensija un kultūras pārmaiņas”, kur LNB ir vadošā institūcija. Šie projekti nostiprina bibliotēkas kā starpdisciplināras pētniecības institūcijas lomu un attīsta tās pētniecības kapacitāti nacionālā un starptautiskā mērogā.

LNB zinātniskie izdevumi

Latvijas Nacionālā bibliotēka “Zinātniskie raksti: Tuvlasījums – tāllasījums”.

Atbildīgie redaktori: Anda Baklāne, Eva Eglāja-Kristsone. Rīga, LNB, 2024.

Latvijas Nacionālā bibliotēka “Zinātniskie raksti: Piētisms Baltijas vēsturē – pētnieciskas aktualitātes un detaļpētījumi (17.-20.g.s)”.

Atbildīgie redaktori: Beata Paškevica. Rīga, LNB, 2024.

ZINĀTNISKĀS KONFERENCES 2024. GADĀ

LNB kopā ar sadarbības partneriem 2024. gadā ir organizējusi 3 zinātniskas vai ar zinātnisku ievirzi saistītas konferences.

LNB zinātniskās konferences	Norises laiks	Dalībnieki
Zinātnisks simpozijs “Dzimtes studijas kultūras un mākslas vēstures pētniecībā un atmiņu institūciju darbā”	2024. gada 19.-20. jūnijā	100
Imanuela Kanta 300.jubilejai veltīts starptautisks forums “Prāts Rīgā”	2024. gada 24 - 27. septembrī	70
Grāmatniecība Agrīnajos Jaunos laikos: pārrobežu kustība starp Beniluksa valstīm un Baltijas jūras reģionu	2024. gada 25 -27. novembrī	80

LNB PĒTNIEKU PUBLIKĀCIJAS CITOS IZDEVUMOS UN IZSTĀDES

LNB krājuma pētniecība ļauj padziļināt izpratni par kolekcijām un krājumu, atklājot to vērtību. LNB nodrošina telpu pētniecības rezultātu parādīšanai, reprezentēšanai plašākai sabiedrībai. LNB zinātniskās publikācijas ir vērtīgs avots

un pienesums akadēmiskā diskursa dažādās jomās attīstībā. LNB turpina tradīciju pētīt un aprakstīt krājumu un regulāri sagatavo augstas kvalitātes publikācijas, lai ikvienam būtu iespēja iepazīt Latvijas intelektuālo mantojumu.

LNB pētnieku publikācijas	2023. gadā	2024. gadā
Publikācijas dažādos avotos	52	75
Starptautiskajā zinātniskajā periodikā publicētas anonīmi recenzētas publikācijas	8	11
Latvijas zinātniskajā periodikā publicētās publikācijas	14	21
Populārzinātniskas publikācijas dažādos izdevumos	27	41
LNB pētniecībā balstītas izstādes	10	6
Digitālās kolekcijas	4	5

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA ZINĀTNĒ

LNB ievērojami paplašināja un padziļināja starptautisko sadarbību zinātnē, īstenojot virkni pasākumu, projektu un publikāciju, kas veicināja Latvijas humanitāro un sociālo zinātņu atpazīstamību starptautiskajā telpā, īpaši Ziemeļaustrumeiropas un vācvalodīgās kultūrtelpas ietvaros.

LNB pētnieki publicējuši 8 rakstus starptautiskajā zinātniskajā periodikā, uzstājās ar vairāk kā 40 priekšlasījumiem zinātniskās konferencēs. LNB organizēja starptautisku konferenci “Grāmatniecība Agrīnajos Jaunos laikos”, sadarbojoties ar CERL, Sentendrūsas Universitāti un citiem partneriem. Tāpat notika forums “Prāts Rīgā” I. Kanta 300. jubilejai, kas iekļāva akadēmiskus pasākumus sadarbībā ar Potsdamas un Tartu universitātēm.

Šī daudzveidīgā un mērķtiecīgā starptautiskā aktivitāte apliecina LNB lomu kā nozīmīgam zinātnes un kultūras sadarbības centram, kas sekmē Latvijas humanitāro un sociālo zinātņu integrāciju Eiropas un globālajā pētniecības telpā.

Visi LNB zinātniskās darbības rezultāti ir apskatāmi pārskatos [Nacionālajā zinātniskās darbības informācijas sistēmā](#).

NOVĒRTĒJUMS PAR STRATĒGIJAS IEVIEŠANU

2024. gads iezīmēja jaunu attīstības posmu Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) darbībā – tika uzsākta jaunās Attīstības un darbības stratēģijas 2024–2028 ieviešana. Stratēģijas centrā ir cilvēks – gan lasītājs, gan darbinieks, gan sadarbības partneris – un tās vīzija paredz, ka LNB kļūst par paradumu, atbalstu un vērtību ikviena Latvijas iedzīvotāja dzīvē. Pirmajā īstenošanas gadā tika uzsākta mērķtiecīga un saskaņota virzība visos stratēģiskajos virzienos, veicinot iestādes pakalpojumu kvalitāti, krājuma pieejamību, digitālo izaugsmi un sadarbības tīklu stiprināšanu. Līdztekus nostiprinājās institucionālā izpratne par kopējiem mērķiem, uzlabojās pārvaldība un darbinieku līdzdalība pārmaiņu īstenošanā.

Atsevišķi raksturojošie darbības rezultāti un to rezultatīvie rādītāji atbilstoši stratēģijai:

LNB rezultatīvie rādītāji	Bāzes vērtība	Plānotais 2028	Izpilde
KRĀJUMS			
Jaunieguvumu skaits attiecībā pret kopējo krājumu (%)	1,04	1,0	1,0
Digitalizētas vienības uz 1000 krājuma dokumentiem (skaits)	241	242	242
Digitalizētās vienības no prioritāri glābjamām krājuma daļām ārkārtas situācijās (%)	N/A	-	N/A
Krājuma vienību īpatsvars, kas ir atspoguļots elektroniskajos katalogos un datu bāzēs (%)	N/A	-	N/A
Lasītāju apmierinātība ar krājuma pieejamību (%)	38	40	N/A
PAKALPOJUMI			
LNB aktīvie lasītāji pret Latvijas iedzīvotājiem (%)	0,87	0,97	0,97
apmierinātības rādītājs (aptaujas)	8,7	8,8	N/A
bibliotēkas tiešsaistes kataloga izmantošana (skaits)	35 809	30 515	30 515
bibliotēkas ieguldījumu ietekme uz prasmēm un zināšanām (ietekmes noteikšanas aptauja,%)	47	N/A	N/A
Digitālās bibliotēkas apmeklējuma intensitāte uz 1000 Latvijas iedzīvotājiem (%)	28,4	80,7	97,9
bibliotēkas izglītojošo pakalpojumu apmeklējums (izmantošana) pret kopējo bibliotēkas apmeklējumu (%)	8,69	8	7,94
KULTŪRVIETA			
kopējais bibliotēkas apmeklējums pret Latvijas iedzīvotājiem (%)	2,26	2,35	2,46
LNB kā kultūrvietas apmeklētāji pret Latvijas iedzīvotājiem (%)	0,047	0,055	0,61
bērnu un jauniešu īpatsvars no kopējā lietotāju skaita (%)	8,7	8,7	8,97
ieteikuma reitings (aptauja)	72	73	N/A
LNB virtuālais apmeklējums pret Latvijas iedzīvotājiem (%)	2,1	2,1	2,1

norišu apmeklējums pret kopējo KLĀTIENES APMEKLĒJUMU (%)	47	47	43
LNB lasītāju vietu skaits uz vidējo LNB lasītāju apmeklējumu dienā	1	1	1
1 lasītāju vieta uz Latvijas iedzīvotājiem	2 689	2 581	2 653
SADARBĪBA			
LNB zinātniskie izdevumi (skaits)	9	3	2
LNB dalība starptautiskās organizācijās	29	30	29
LNB dalība starptautiskos un vietējos projektos	39	35	35
projektos iesaistītie darbinieki (%)	31	32	29
papildus investīcijas, kas saņemtas attīstībai (piemēram, projektu finansējums) pret pamatbudžetu (%)	15,65	20	20,81
Organizēto profesionālās pilnveides pasākumu apmeklējums uz vienu LV bibliotekāro darbinieku (skaits)	2,26	2,26	3,36
Pasākumu novērtējums ar ieteikuma reitingu	68	70	72
Bibliotēku portāla apmeklējums vidēji uz vienu bibliotekāro darbinieku (%)	41,2	39	39
I PRIORITĀTE - CILVĒKI			
Izglītojošie pasākumi darbiniekiem (pasākumu skaits)	N/A	9	5
Jauno darbinieku mācības (skaits)	3	3	3
Regulāras tikšanās ar augstāko vadību (skaits)	10	10	10
Saliedējoši pasākumi (skaits)	3	3	3
Nodrošinātas prakses jaunaajiem speciālistiem (skaits)	16	15	19
Veiktas darbinieku aptaujas (skaits)	1	1	1
II PRIORITĀTE - PROCESI			
Pilnveidoti LNB darba procesa digitālie risinājumi (skaits)	1	1	1
Pilnveidota risku vadība	✓		
Pilnveidota projektu pārvaldība	✓		

Veikta klientu vajadzību izzināšana (aptauju skaits)	1	1	2
Klientu apkalpošanas vadlīniju ieviešana	✓		
Lasītāju apkalpošanas kārtības ieviešana	✓		
Pilnveidoti un attīstīti jauni pakalpojumi iekļaujošai sabiedrībai	✓		
III PRIORITĀTE - VIDE			
Uzlabota infrastruktūra (veiktie iepirkumi)	✓		
Veikti resursu taupības pasākumi, pilnveidoti iekšējie procesi	✓		
Uzlaboti krājuma, tai skaitā digitālā, saglabāšanas apstākļi	✓		
GALVENIE SNIEGUMU RĀDĪTĀJI			
Nodarbināto apmierinātība ar izglītības un attīstības iespējām LNB, darba vidi un mikroklimatu ir ar pieaugošu tendenci	✓		
Klientu un partneru apmierinātība ar sadarbību un komunikāciju ir ar pieaugošu tendenci	✓		
Samazināts elektroenerģijas un siltumenerģijas patēriņš, salīdzinot ar 2019. gadu	✓		
Darba plāna pasākumu īstenošana noteiktajā laikā ir vismaz 75%	✓		

2.8. PAKALPOJUMI

Likumā „Par Latvijas Nacionālo bibliotēku”, „Bibliotēku likumā”, „Obligāto eksemplāru likumā” un pārējos normatīvajos aktos noteikto funkciju izpildei LNB sniedz plašu publisko pakalpojumu klāstu, kuru galvenās mērķauditorijas ir plaša sabiedrība, bibliotēkas un izdevēji. Saskaņā ar "Bibliotēku likuma" 5. pantā noteikto, lietotāju apkalpošana, bibliotēkas informācijas sistēmu izmantošana, kā arī citi pamata pakalpojumi sabiedrībai tiek sniegti bez maksas. Atsevišķus pakalpojumus, kas noteikti 2016. gada 26. aprīlī Ministru Kabineta noteikumos Nr. 251 „Latvijas Nacionālās bibliotēkas publisko maksas pakalpojumu cenrādis” (ar 14.09.2019 grozījumiem), LNB sniedz par maksu, kas veido LNB pašu ieņēmumus.

LNB pakalpojumi
STARPIESTĀŽU PAKALPOJUMI
Starpbibliotēku abonements

Praktiskie pakalpojumi bibliotēkām
Bibliogrāfiskie pakalpojumi
Konsultatīvais atbalsts
Profesionālās pilnveides pakalpojumi
Standartu, terminu un vadlīniju veidošana
Statistikas veidošana
Nozares informācijas veidošana un izplatīšana
KOMERCPAKALPOJUMI
Kopēšana, drukāšana, skenēšana, iesiešana
Teksta dokumentu un attēlu digitalizācija pēc pieprasījuma
Skaņu ierakstu un videoierakstu kopiju izgatavošana
Starptautiskais starpbibliotēku abonements
Personālais abonements
Uzziņas ar padziļinātu informācijas meklēšanu
Izdevējiem – UDK šifru (bezmaksas), ISBN, ISMN, ISSN numuru un ISSN svītrkodu piešķiršana
Profesionālās pilnveide un tālākizglītības programmas
Telpu un audiovizuālā aprīkojuma noma
Tiešraižu studija un ierakstu studija
Maksas autostāvvietā
Datu centra pakalpojumi
PUBLISKIE PAKALPOJUMI
Grāmatu, periodisko izdevumu, audiovizuālo materiālu u.c. krājuma vienību izsniegšana
Starptautiskais starpbibliotēku abonements (SSBA)
Elektronisko resursu izmantošana
Uzziņas un konsultācijas
Digitālo kopiju piegāde

Informācijpratības pakalpojumi
Ekskursijas
Izstādes
Konferences, semināri, diskusijas un lasījumi
Bibliogrāfiskā informācija (tiešsaistes pakalpojums)
Digitālā bibliotēka un LNB digitālās kolekcijas (tiešsaistes pakalpojumi)

2.9. UZLABOJUMI LNB VADĪBĀ UN ORGANIZĀCIJĀ

2024. gads iezīmēja nozīmīgu pavērsienu Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) attīstībā, uzsākot jauno stratēģiju, kuras centrā ir cilvēks un vīzija padarīt bibliotēku par paradumu, atbalstu un vērtību ikviena Latvijas iedzīvotāja dzīvē. Šī pieeja uzsvēr bibliotēkas lomu kā vietu, kas veicina lasīšanu, kritisko domāšanu un sabiedrības saliedētību.

Pārskata gadā LNB vadībā notika būtiskas pārmaiņas – direktores amatā 2024.gada 3.septembrī stājās Dagnija Baltiņa, līdzšinējā Speciālo krājumu departamenta direktore un starptautiski atzīta kultūras mantojuma eksperte. Dagnija Baltiņa uzsvēra: "Nacionālā bibliotēka Latvijā ir apliecinājums un pierādījums tam, ka Latvijas izaugsme, drošība un izcilība sakņojas lasošā, grāmatas un zināšanas novērtējošā un sarunāties, izzināt alkstošā sabiedrībā." Viņas redzējums paredz LNB attīstību kā modernu, atvērtu un iekļaujošu institūciju, kas spēj pielāgoties digitālajām pārmaiņām un vienlaikus saglabāt nacionālo kultūras mantojumu.

Šie soļi liecina par LNB apņemšanos kļūt par neatņemamu sabiedrības daļu, veicinot lasīšanas kultūru un nodrošinot piekļuvi zināšanām visiem Latvijas iedzīvotājiem.

3. PERSONĀLS

Šajā gadā LNB uzsāka mērķtiecīgu darbu pie personāla politikas īstenošanas saskaņā ar jaunās stratēģijas prioritāti – cilvēks kā LNB attīstības pamats. Darbinieku profesionālā izaugsme, labsajūta un sadarbība tika veicināta gan ar jaunu iekšējo mācību programmu ieviešanu, gan ar ārēju apmācību un starptautisku mobilitāšu iespējām.

Zināšanu apmaiņa un iekšējo ekspertu potenciāls tika stiprināts, organizējot seminārus, kuros LNB darbinieki dalījās pieredzē, kā arī attīstot mentoringa pieeju un sadarbību ar augstākās izglītības iestādēm. Īpaša uzmanība tika veltīta arī jauno speciālistu piesaistei un prakses vietu nodrošināšanai studentiem.

Lai veidotu iekļaujošu un saliedētu darba vidi, tika saglabātas un stiprinātas kopīgās tradīcijas – LNB dzimšanas dienas svinības, darbinieku sasniegumu apbalvošana un sadarbības pasākumi. Vienlaikus īstenoti arī praktiski uzlabojumi – piemēram, panākta ilgtermiņa vienošanās par darbinieku ēdināšanas pakalpojumiem.

Neskatoties uz sasniegumiem, būtisks izaicinājums joprojām ir konkurētspējīga atalgojuma nodrošināšana, kas ietekmē jaunu speciālistu piesaisti un esošo darbinieku noturību. Tomēr LNB turpina mērķtiecīgi strādāt pie iekšējās vides stiprināšanas, darbinieku attīstības un institucionālās ilgtspējas nodrošināšanas.

Personāls	2023. gadā	2024. gadā
Vidējais amata vietu skaits	377	379

Darbinieku kopskaits	351	354
t.sk. sievietes	266	272
t.sk. vīrieši	85	82
Pilna slodze	346	349
Nepilna slodze	5	5
Pieņemtie darbinieki	44	40
Atbrīvoti darbinieki	42	39
Bibliotekārie darbinieki	224	227
Darbinieki ar augstāko izglītību	308	295

Būtiski stiprināta iekšējā komunikācija un darbinieku līdzdalība, īstenojot vairākus pasākumus saskaņā ar stratēģijas prioritāti – profesionāla, uz attīstību orientēta, motivēta un vienota komanda.

Lai nodrošinātu struktūrvienību domu apmaiņu un līdzdalību plānošanā, novembrī tika organizēta visaptveroša diskusija par 2025. gada darba plānu, kurā piedalījās visu līmeņu vadītāji. Tās rezultātā definēti nākamā gada mērķi un uzdevumi.

Kopš 2024. gada septembra klātienē atsākti ikmēneša informācijas rīti Ziedoņa zālē, kļūstot par nozīmīgu iekšējās komunikācijas platformu. Tos ievada LNB direktore Dagnija Baltiņa ar personīgu uzrunu par vadības aktualitātēm. Iedibināta arī jauna kārtība – darbiniekiem ir iespēja uzdot jautājumus vadībai, uz kuriem atbildes tiek sniegtas gan vadības sēdēs, gan informācijas rītos, veicinot caurspīdīgumu un savstarpējo uzticēšanos.

Ikdienas informācijas aprīte notiek arī digitāli – aktuālā informācija tiek regulāri nosūtīta darbiniekiem e-pastā.

Svarīgs rīks darba vides pilnveidei ir LNB darbinieku apmierinātības un iesaistes aptauja, kas otro reizi veikta 2024. gadā. Tās rezultāti apliecina stabilu iesaistes līmeni (*Gallup Q12* koeficients: 4,2) un augstu apmierinātību ar darba saturu un koleģialitāti. Vienlaikus norādītas jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi – atalgojums, cieņpilnas attieksmes noturība un atgriezeniskās saites kvalitāte. Aptauja sniedz vadībai vērtīgu pamatu mērķtiecīgai rīcībai darbinieku labbūtības un komunikācijas kvalitātes uzlabošanā.

Personāla sadalījums pa vecuma grupām	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79
LNB darbinieki	40	89	75	86	58	6
Bibliotekārie darbinieki	25	50	41	64	43	4

4. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

2024. gadā LNB turpināja veidot atvērtu, pieejamu un uz sabiedrības vajadzībām orientētu komunikācijas praksi nacionāla mēroga un reģionālajos plašsaziņas līdzekļos. Tika stiprināta klātbūtne sabiedrībā, piedaloties nozīmīgos kultūras pasākumos, īstenojot izglītojošas aktivitātes un veicinot iedzīvotāju līdzdalību dažādos bibliotēkas rīkotos notikumos.

LNB aktīvi piedalījās sabiedrības iesaistes iniciatīvās – ar īpašu programmu piedaloties Muzeju naktī, sarunu festivālā LAMPA, kā arī atzīmējot LNB 10 gadus Gaismas pilī ar plašu pasākumu programmu, kurā tika aicināta piedalīties visa sabiedrība. Simboliska un emocionāla bija “Grāmatas ķēdes” atkārtošana – dzīvs cilvēku ķēdes posms, kas atgādināja par Gaismas pils iedzīvināšanu 2014. gadā.

Svarīgu vietu ieņēma LNB sociālā atbildība – tika organizētas asinsdonoru dienas, sniegts atbalsts Ukrainai, veidota sadarbība ar jauniešu un studentu organizācijām, kā arī stiprināta sabiedrības medijpratība un informācijpratība, organizējot tīmekļseminārus un izglītojošas aktivitātes reģionos.

Gada gaitā sabiedrībā īpašu rezonansi guva arī intervijas ar abiem LNB direktoriem – Andri Vilku, kurš atskatījās uz LNB attīstības posmiem un Gaismas pils izveidi portālā Bibliotēku portālā, un Dagniju Baltiņu, kura iezīmēja savu redzējumu par bibliotēkas nākotni kā modernu, atvērtu un sadarbībā balstītu kultūras un pētniecības centru. LNB direktore Dagnija Baltiņa intervijās – tostarp “Krustpunkta Lielā intervija”, “Kultūrdeva” un biblioteka.lv publikācijā – vairākkārt uzsvērusi lasīšanas veicināšanas nozīmi sabiedrības attīstībā. Tāpat Kultūras ministre Agnese Lāce paudusi atbalstu lasīšanas veicināšanas programmām, ko īsteno LNB, akcentējot lasītprasmi būtisku instrumentu kritiskās domāšanas attīstībā un sabiedrības izglītošanā, īpaši digitālajā laikmetā.

LNB veiksmīgi uzturēja komunikāciju arī ar profesionālajām kopienām un lasītājiem, izmantojot tādus kanālus kā Latvijas bibliotēku portāls, “Literatūras ceļvedis” un LNB tīmekļvietne. Institūcija spēja apvienot tradicionālās komunikācijas formas ar digitālām platformām, nodrošinot nepārtrauktu sabiedrības informēšanu un veidojot ciešu saikni ar dažādām auditorijām. Tas viss veicināja LNB stratēģiskās vīzijas īstenošanu – kļūt par nozīmīgu sabiedrības partneri, zināšanu centru un iedvesmas avotu visai Latvijai.

LNB vadošajai tēmai – ciklam “Latviešu grāmatai 500” – īpašu atpazīstamību piešķīra sadarbība ar Latvijas Radio 1: ēterā izskanēja raidījumu cikls “Grāmatai pa pēdām”, kas klausītājiem visā Latvijā sniedza padziļinātu ieskatu grāmatniecības vēsturē, personībās un procesos. Nozīmīgu lomu komunikācijā ar sabiedrību ieņēma arī digitālais portāls gramatai500.lv, kas kalpoja kā centrālā platforma, apkopojot informāciju par notikumiem, izstādēm, pētījumiem un izglītojošiem materiāliem, tādējādi stiprinot sabiedrības izpratni par grāmatniecības mantojumu un tā nozīmi mūsdienās.

2024. gada jūlijā LNB tika pakļauta būtiskam izaicinājumam – datu centra darbības traucējumiem, kas ietekmēja bibliotēkas un tās klientu informācijas sistēmu pieejamību. LNB nekavējoties uzsāka individuālu komunikāciju ar katru datu centra klientu, informējot par situāciju un veicamajiem pasākumiem. Tika piesaistīti pieredzējuši nozares eksperti, lai pēc iespējas ātrāk atjaunotu datu centra darbību. Bibliotēka regulāri sniedza sabiedrībai aktuālu informāciju par situācijas attīstību, demonstrējot atbildīgu un caurspīdīgu pieeju krīzes komunikācijā.

Publiskās attiecības	2023. gadā	2024. gadā
Preses relīzes	128	97
Publikācijas LNB mājas lapā	434	497
Publikācijas Latvijas medijos	283	283
Foto galerijas un videoklipi digitālajā vidē	181	273
Tiešsaistes pasākumi	39	49
LNB sociālo tīklu sekotāji	57 123	61 66

5. PLĀNOTIE PASĀKUMI 2025. GADĀ

LATVIJAS NACIONĀLĀS BIBLIOTĒKAS PLĀNOTIE PASĀKUMI 2025.:

- Nodrošināt LNB finansējuma stabilizēšanu, tai skaitā, strādājot pie resursu optimizēšanas;
- Uzlabot LNB pakalpojumu saturu, pieejamību un apkalpošanas kultūru, lai katrs klients tiktu apkalpots, ievērojot viņa individuālās vajadzības;
- Dažādu ar drošību saistītus jautājumu risināšana: krājuma drošība, kiberdrošība, civilā aizsardzība. Apstiprinātā LNB aizsardzības plāna ārkārtas situācijās testēšana un pakāpeniska ieviešana;
- Visa gada garumā organizēt "Latviešu grāmatai 500" aktivitātes ar kulmināciju 2025.gada 7.-8.novembrī;
- Pabeigt jaunās LNB mājas lapas izstrādi un realizēt tās popularizēšanas kampaņu;
- Turpināt apzināt potenciālās krājuma kustības nākamajiem pieciem gadiem, lai nodrošinātu optimālu krājuma izvietojumu un pielāgotu krātuvju infrastruktūru.
- Turpināt LNB digitalizētā krājuma inventarizāciju un Digitālās bibliotēkas attīstību;
- LNB kā zinātniskās institūcijas starptautiskā novērtējuma nodrošināšana un īstenošana. Dialogā ar IZM un KM panākt skaidrību par LNB bāzes finansējumu zinātnei;
- Uzlabot darbinieku labbūtību, strādāt pie jauno darbinieku piesaistīšanas un noturēšanas;
- Ieviest papildu risinājumus energoresursu taupīšanai un klimatneitralitātes mērķu sasniegšanai;
- LNB mākoņdatošanas pārvaldības un pakalpojumu platformas pilnveide un attīstība;
- Nodrošināt valstiski nozīmīgu IKT attīstību un uzturēšanu LNB mākoņdatošanas pārvaldības un pakalpojumu platformas Valsts datu apstrādes mākonī, tai skaitā paaugstinot infrastruktūras kapacitāti un veiktspēju, nodrošinot sistēmdarbības nepārtrauktību un augstu pieejamību, izvirzot LNB - valsts mākslīgā intelekta mugurkaula (ekspertīze un tehnoloģija, kas uztur un attīsta mākslīgā intelekta risinājumu) nodrošināšanā;
- Nodrošināt Koplietošanas platformas lielapjoma informācijas izguvei un analīzei veiksmīgu ieviešanu un lietošanu valsts pārvaldes iestādēs, tajā skaitā nozaru ministrijās un to padotības iestādēs, kuras savā darbībā izmanto informācijas analīzi rīcībpolitikas veidošanai un īstenošanai, kā arī izglītības un zinātnes institūcijās, kultūras iestādēs, neatkarīgajās iestādēs, pašvaldībās.